

Nordperspektiv

För människors delaktighet i samhällsutvecklingen

TEMA:

Trygghet i Norden – i dag och i framtiden

06 **FRAMTIDSSCENARIER**
Så kan vi förbereda oss för en okänd morgondag

12 **TILLSAMMANSFÖRSÖRJNING**
Lokala krafter tryggar tillgången på mat

42 **NORDENBAROMETERN**
Starkt stöd för nordiskt samarbete

Innehåll

04

LEDARE

”Trygghet är avgörande för att både vi som individer och våra samhällen ska kunna utvecklas och nå vår fulla potential.”

Josefin Carling, Föreningen Norden

06

EN FRAMTID RIK PÅ MÖJLIGHETER

Vilka strategier har vi för att leva och utvecklas i en oviss framtid? Tre experter inom framtidsforskning, klimatpsykologi och hjärnforskning delar med sig av sina kunskaper.

12

HÅLLBAR MATFÖRSÖRJNING

På flera håll i Norden pågår olika initiativ för att utveckla och trygga den framtida matförsörjningen.

16

TEKNIKENS MÖJLIGHETER

I det nordiska pilotprojektet Safe Digital Cities hoppas man kunna öka den digitala tryggheten med hjälp av AI.

18

SAMTAL SOM VERKTYG

I en tid med stora förändringar måste vi skapa förutsättningar för samtal och bildning. Det menar professorn Heidi Hansson och filosofiläraren Lisa Tjärner.

22

INTERVJU

Klara Adolphson, expert på förändringsarbete inom organisationer, berättar hur vi kan närma oss framtidens utmaningar.

24

NORDEN OM 150 ÅR

I ett stort projekt samlar Nordiska museet in nordbors tankar om framtiden.

26

HUR SKA FRAMTIDENS NORDEN SE UT?

Genom nya samtalsformer har människor i olika åldrar fått dela med sig av sina tankar kring trygghet – i dag och i framtiden.

28

ARBETSPROCESSEN

Så har arbetet med nordiska dialoger över gränser gått till.

32

FÖRSKOLAN

Barns deltagande i demokratiarbete.

34

GYMNASIET

Gymnasieelever utforskar sina roller som aktiva medborgare i Norden.

36

LOKALA FÖRENINGAR

Föreningen Nordens medlemmar samtalar om trygghet i Norden i framtiden.

38

CIVILSAMHÄLLETS RÖST

Nordic Civ arbetar för att säkerställa civilsamhällets röst i det nordiska samarbetet.

40

INTERVJU

Karen Ellemann, generalsekreterare för Nordiska ministerrådet.

42

NORDENBAROMETERN

90 procent av svenskarna tycker att det behövs mer samarbete inom Norden.

46

REKOMMENDATIONER

Ta vara på Nordens innovationskraft.

48

ÅTAGANDEN

Arbetsätt för framtidens Norden.

Tryggare tillsammans

Trygghet är en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. I årets Nordperspektiv vill vi sätta ljuset på hur vi i Norden tillsammans kan skapa förutsättningar för människor att på nya sätt mötas, samtala och samarbeta i en föränderlig tid.

”Trygghet är avgörande för att både vi som individer och våra samhällen ska kunna utvecklas och nå vår fulla potential.”

Körsbärsblommorna har precis slagit ut i Kungsträdgården i Stockholm när jag är på väg mot min första arbetsdag som generalsekreterare för Föreningen Norden Sverige. Det känns som ett drömuppdrag att arbeta tillsammans med andra för att utveckla framtidens Norden. Sedan jag tackade ja till tjänsten i februari 2020 har gränserna i Norden stängt, och gränsen mellan Haparanda och Torneå vaktats av militär.

Jag hinner inte arbeta många dagar innan journalister hör av sig och ställer frågor om vilka konsekvenser som pandemi och stängda gränser kan få för våra nordiska samhällen på kort och lång sikt. Frågor om vad som egentligen bygger samhörighet och tillit mellan människor i Norden lyfts till ytan. Det ger upphov till egna reflektioner och samtal om vad Norden är i dag och vad det ska vara i framtiden. Och inte minst vilken roll Föreningen Norden ska spela i utvecklandet av framtidens Norden.

Samhället förändras i snabb takt, och för att vara relevanta även i framtiden behöver såväl Föreningen Norden som det nordiska samarbetets övergripande strukturer utvecklas. Arbetet behöver vara inkluderande och ske tillsammans med människor, inte minst tillsammans med unga som behöver ges utrymme att utforska Nordens betydelse för dem och kommande generationer.

Det nordiska samarbetet har en stark tradition, men en föränderlig värld ställer nya krav på hur och om vad vi samarbetar. Under pandemin påbörjade vi i Föreningen Norden därför vår förändringsresa. Nu utformar vi nya arbetssätt tillsammans med nya målgrupper i bland annat förskolan, gymnasiet och civilsamhället. Vi utvecklar nya former för dialoger med människor, för att identifiera och lyfta fram de frågor som berör människor i vardagen. När det föränderliga och oförutsägbara blir det nya normala

behöver vi stärka våra förmågor att tillsammans utveckla långsiktiga och hållbara lösningar på gemensamma utmaningar. Vi som ledare behöver mod att utmana befintliga sanningar och strukturer, göra omtag och utforska nya lösningar och arbetssätt tillsammans med andra.

Som ledare för en organisation som i över hundra år har arbetat för att stärka och främja samarbete, har mod för mig handlat om att gå tillbaka till de rötter och visioner som fanns redan när Föreningen Norden bildades. Då människor i alla delar av samhället kom samman för att gemensamt bygga samhörighet och finna lösningar på dåtidens utmaningar i syfte att stärka hela regionens konkurrenskraft, välfärd och livsvillkor. För mig handlar det om att ha mod att prioritera verksamheten till att stärka dialog mellan invånare och beslutsfattare, samt att uppmuntra och möjliggöra möten, dialoger och samarbeten i Norden. Men det handlar också om mod att utforska nya sätt att engagera och involvera människor i nya målgrupper och i alla åldrar att tillsammans bygga framtidens Norden.

Under det senaste året har vi träffat och samtalat med

människor i olika åldrar i hela Norden om betydelsefulla frågor som berör människor i deras vardagsliv. I våra dialoger har trygghet och dess betydelse för människor återkommit som en röd tråd. Innebörden av att känna sig trygg är väldigt individuell och skiljer sig åt mellan människor i olika åldrar, livssituationer och geografiska platser i Norden. Men trygghet är avgörande för att både vi som individer och våra samhällen ska kunna utvecklas och nå vår fulla potential.

För mig är trygghet närheten till min familj, att veta att det finns ett välfärdssamhälle som möter upp när behovet uppstår och den kreativa förmågan att tillsammans finna lösningar på problem.

Jag hoppas att årets Nordperspektiv ger dig nya perspektiv på vad trygghet betyder för andra, och utrymme att utforska vad trygghet betyder för dig. Med vårt arbete vill vi föra dialoger och samla in perspektiv från hela Norden på nya sätt, och jag hoppas att du vill vara med på vår fortsatta resa.

JOSEFIN CARLRING

Generalsekreterare Föreningen Norden

Josefin Carling,
generalsekreterare
Föreningen Norden

En framtid rik på möjligheter

Illustration: Flashvector, istockphoto

Genom att öva oss på att tänka på olika typer av framtidsscenarioer kan vi rusta våra hjärnor för att bättre möta en osäker och oviss morgondag. Tre experter inom framtidsforskning, klimatpsykologi och hjärnforskning delar med sig av sina kunskaper.

Text: Amanda Svanberg

Klimatkrisen, krig och konflikter, lågkonjunktur, politiska motsättningar och en galopperande teknikutveckling. Larmrapporter och svarta rubriker präglar nyhetsrapporteringen. Att förväntningarna på framtiden är ovanligt mörka visar även en ny rapport från Ungdomsbarometern 2023. I deras undersökning tror fler än hälften av de tillfrågade att de själva kommer att få det sämre än tidigare generationer.

Vilka strategier har vi då för att leva och utvecklas i en framtid som vi egentligen inte vet så mycket om? Hur kan vi här i Norden förbereda oss för alternativa framtider, både kollektivt och i vår vardag?

Enligt Joakim Skog, ledare för framtidsområden på den svenska statliga innovationsmyndigheten Vinnova, är det viktigt att vi själva börjar fundera på hur framtiden kan komma att se ut i olika typer av scenarier. Vi bör också ställa oss frågan vad det är för typ av framtid som vi vill leva i.

– Framtiden kommer med största sannolikhet att bli radikalt annorlunda mot vad vi är vana vid i dag, och den skillnaden kommer att inträffa ganska snart. Därför är det bra om vi övar upp tanken på att möta olika framtider. Då skapar vi oss en känsla av delaktighet och kan börja förstå vilken roll vi spelar och vad vi själva kan bidra med för att få den framtid vi vill ha, säger Joakim Skog.

TEKNIKEN FÖRÄNDRAR

I Norden kommer samhället att förändras på flera sätt, men exakt hur vet vi inte ännu. AI-utveckling är ett exempel på många tekniskt relaterade områden som utvecklas snabbt och som sannolikt kommer att förändra vår arbetsmarknad. Men även vad vi äter och hur vi klär oss kommer att se annorlunda ut i framtiden, menar Joakim Skog.

– Om det innebär att vi äter mer närodlat eller nya proteiner är svårt att säga, men en sak är säker och det är att vår lunchtallrik kommer att se annorlunda ut år 2030.

Vi behöver också lära oss att leva med naturen i tider av extremväder,

vilket sommarens skyfall är ett bevis på. Joakim Skog menar att vi behöver förbereda vår infrastruktur för klimatförändringarna, som till exempel hur vattenavrinningen ser ut och hur vi bygger hus i framtiden.

– Det här ser vi redan nu i andra delar av världen, men vi måste förbereda oss på att även våra breddgrader kommer att påverkas ännu mer av klimatförändringarna, säger Joakim Skog.

UNGA PÅVERKAS MEST

Klimatångest dök upp på Språkrådets nyordslista år 2007 och är i dag ett vedertaget begrepp. Enligt Frida Hylander, psykolog på Klimatpsykologerna, beror det delvis på att vi står klimatkrisen närmare i dag. För många människor blev sommaren 2018, med värmebölja i Europa och omfattande skogsbränder i Sverige, en väckarklocka om att hotet är på allvar.

– Klimatförändringarna påverkar oss psykologiskt, men det räcker inte med att bara förstå klimatfrågan intellektuellt, det krävs mer för att få till en förändring och det har fler förstått nu, säger Frida Hylander.

Studier visar att unga upplever mer klimatångest än äldre människor, och att kvinnor tenderar vara mer engagerade i klimatfrågan än män. År 2021 genomförde en internationell forskargrupp en undersökning för att se hur unga människors inställning till klimatet såg ut. Studien visade att åtta av tio ungdomar upplevde klimatångest, och den var särskilt stor i de länder som var mest utsatta för extremväder.

På Klimatpsykologerna arbetar Frida Hylander med frågor som handlar om hur människor påverkas av att leva i en tid präglad av flera pågående kriser, och enligt henne behöver vi arbeta med flera spår för att skapa trygghet i en tid med stora förändringar.

– Det är viktigt att ta hand om det som känns. Det kan till exempel vara att lära sig strategier för att reglera sina känslor så att de inte blir helt ▶

”Det är bra om vi övar upp tanken på att möta olika framtider.”

Joakim Skog

Joakim Skog arbetar som ledare för framtidsområden på den statliga innovationsmyndigheten Vinnova. Myndigheten driver framsynsarbete för att bli bättre på att förstå och visualisera en möjlig framtid. Framsyn är ett syn- och arbetssätt där vi tar makten att forma framtiden – där vi inte bara låter den hända.

Foto: Altelijé Ugglia

Joakim Skog, ledare för framtidsområden, Vinnova

Framtiden blir formbar först när vi vet hur vi vill att den ska se ut.

Foto: Grandriver, iStock

Frida Hylander

Frida Hylander är legitimerad psykolog och arbetar på Klimatpsykologerna. Hon hjälper personer att hantera sin klimatångest och är även medförfattare till boken *Klimatpsykologi – Hur vi skapar hållbar förändring*.

Foto: Karim Boo

Frida Hylander, psykolog, Klimatpsykologerna

överväldigande och tar över våra liv.

En strategi är att öva på att bli kompis med sina jobbiga känslor och bli bättre på att stå ut med att leva i ovissheten. Frida Hylander menar att en gemensam nämnare för alla kriser och hot som hänger över oss i dag innebär väldigt mycket ovisshet – något som vi människor har svårt att stå ut med.

– Då kan det vara bra att hitta andra att dela sin oro med, men framför allt är det viktigt att vara med och agera tillsammans med andra. Till exempel genom att gå med i en organisation eller grupp där man är med och skapar den förändring man vill se, säger Frida Hylander.

FÖRBERED DIG PÅ FRAMTIDEN

Joakim Skog är inne på ett liknande spår som Frida Hylander. Enligt honom är människan inte skapad för stora förändringar – vi är vana vid att känna till vår närmiljö och vill ha ett tryggt och planerbart liv. Därför är det särskilt viktigt att lägga energi på att förbereda

oss på att vår tillvaro kommer att bli annorlunda.

– Det är först när vi vet vilken framtid vi vill ha som vi kan börja påverka den, och det första du bör göra är att ställa samma fråga till din familj och dina vänner: vad tror du kommer att förändras i framtiden? På en arbetsplats kan du prata med dina kollegor och fråga: hur kommer vår arbetsplats att se ut i en tänkbar framtid? Det är viktigt att förstå att vi kan vara med och påverka den, säger Joakim Skog.

Att vår syn på arbete och utbildning kommer att behöva förändras är många eniga om. Vi går mot en tillvaro där det blir mindre vanligt att som ung utbilda sig för ett yrke som behålls under hela livet. Joakim Skog menar att vi i framtidens arbetsliv kommer att behöva skola om oss flera gånger.

– Vi har många karriärer i oss, och det kan ju bli något härligt om vi vänjer oss vid den tanken.

—

”Det räcker inte med att bara förstå klimatfrågan intellektuellt, det krävs mer för att få till en förändring.”

—

Många arbetsuppgifter kommer dessutom att automatiseras eller ersättas av AI, och en del branscher kommer att försvinna helt. Joakim Skog återkommer därför till att vi människor måste träna upp vår förmåga att kunna förändra oss.

– I dag är vi många som identifierar oss med vårt arbete och den kunskap vi besitter, men vi måste förstå att just den fasta punkten kommer att ändras flera gånger under vår livstid.

RISK FÖR FRAMTIDSSHOCK

Den som inte accepterar att framtiden kommer att se annorlunda ut riskerar att drabbas av framtidschock, menar Joakim Skog. En konsekvens av att inte mentalt förbereda sig själv eller sin organisation på vad utvecklingen som sker i dag innebär för morgondagen.

– Organisationer behöver ha en ledning som vågar utmana sin egen existens och de behöver ställa sig frågan: vilken typ av organisation i olika typer av framtider kan vi bli, och vad gör vi i dag för att börja resan mot den mest önskade versionen? säger Joakim Skog.

NYA SYNSÄTT BEHÖVS

Katarina Gospic är hjärnforskare och forskar bland annat om hur människor kan reglera känslor och vad som händer i hjärnan när personer fattar beslut. Hon menar att våra hjärnors förmåga att hantera förändring bland annat beror på hur gamla vi är.

– Vi har en reaktiv del av hjärnan som förenklat kallas för reptilhjärnan och där är amygdala huvudperson. Amygdala är den struktur som reagerar på rädsla, osäkerhet och obehag. När vi utsätts för starka tidningsrubriker är det amygdala som tickar i gång, säger Katarina Gospic.

Förutom amygdala, finns även en reflekterande del av hjärnan som kallas för frontalloben, och det är den som kan lugna ner amygdala. Frontalloben är däremot inte färdigutvecklad förrän vid tjugofem års ålder, vilket gör att det kan uppfattas som att unga människor har en gas men ingen broms, enligt Katarina Gospic. ►

SOCIALA MEDIER PÅVERKAR

Katarina Gospic menar att media och sociala medier alltmer bygger på att attrahera den reaktiva hjärnan.

– Det handlar antingen om snabba belöningar vilket är anledningen till att vi människor sitter med näsan i mobiltelefonerna hela tiden, eller så handlar det om att skapa rädsla och skrämman människor. Vi måste därför förstå att mobiltelefonerna är ett jättekraftigt verktyg för manipulation, säger Katarina Gospic.

Hon menar att vi människor spenderar en stor del av vår vakna tid med näsan i skärmen, och det är för att affärsmodellen är uppbyggd så att ju mer tid vi spenderar på skärmen, desto mer pengar tjänar de olika tjänsterna.

– Om vi jämför hjärnan med en muskel och vi tränade biceps en hel dag i sträck, då skulle vi bli jättetrötta. Det är precis det som sker med den reflekterande delen av hjärnan. Om vi utsätts för skräckscenarier hela tiden som berättar för oss hur vi ska leva och bete oss, och dessutom läser om den ena naturkatastrofen efter den andra, då blir vi väldigt trötta.

HJÄRNANS STARKA ÅTERHÄMTNINGSFÖRMÅGA

I dag krockar våra beteenden många gånger med vårt behov av välmående sett ur hjärnans perspektiv, menar Katarina Gospic.

– Om den reflekterande delen av hjärnan blir utmattad blir vi mer reaktiva och sämre på att reflektera och se saker från flera perspektiv. Risker är att vi blir mer impulsiva och slutar att vara empatiska, säger hon.

Men misströsta inte, för vi människor har möjligheten att stärka vår motståndskraft och förmåga att förhålla oss till förändringar och osäkerhet i livet. Enligt Katarina Gospic är hjärnan fantastiskt bra på att återhämta sig även om den blivit drabbad av något väldigt dåligt.

– Genom att omge oss av människor och i sammanhang som peppar oss, får vi möjligheten att växa och bli starka utifrån vår egen förmåga, säger hon. ■

Människans hjärna är fantastisk på att återhämta sig. När vi omger oss med personer som är positiva och som peppar oss växer vi och blir starkare.

Foto: Plattform, Johnér

”Misströsta inte, för vi människor har möjligheten att stärka vår motståndskraft och förmåga att förhålla oss till förändringar och ovisshet i livet.”

Katarina Gospic

Katarina Gospic är läkare, hjärnforskare och fysiolog och har skrivit böcker som *Hjärnbalans*, *Orädd* och *Digital Tsunami – revolutionen som kan rasera eller rädda världen*. Katarina Gospic menar att om vi lär oss hur hjärnan och kroppen fungerar kan vi styra våra beslut, oss själva och världen i önskad riktning.

Foto: Gabriel Liljevall

Katarina Gospic,
läkare och hjärnforskare

Tillsammans för tryggad matförsörjning

Tillsammansförsörjning istället för självförsörjning. Så engagerar sig människor runt om i Norden för att säkra de grundläggande behoven för trygghet – att det finns mat och rent vatten att dricka.

Text: Lovisa Olai

Boodla odlar för hållbart stadsliv

Boodla är ett företag och en ideell förening med bas i Alby söder om Stockholm. Verksamheten startade med en tanke om att skapa trygghet i grannskapet och sprida kunskap om odling och hållbara matsystem. I dag arbetar Boodla bland annat med kvartersodling på uppdrag av kommuner och bostadsbolag där man tillsammans skapar odlingar för de boende i staden. De arrangerar även kurser i odling för både vuxna och ungdomar, föreläser för företag och genomför kombinerad utbildning i trädgårdsskötsel och svensk-undervisning för nyanlända.

Läs mer på boodla.se

Foto: Therese Andersson

Fredrik Rosenqvist, ansvarig för hållbar konsumtion och produktion, Ålands Utvecklings- och hållbarhetsråd

Klimatförändringar, föroreningar och geopolitiska konflikter utmanar tillgången på mat och rent vatten. För att lösa framtidens utmaningar krävs nya förhållningssätt och på flera håll i samhället pågår spännande initiativ för att utveckla hållbara och trygga livsmedelssystem. Initiativ och visioner som sätter fokus på var och hur mat produceras. Ett exempel är Facebook-gruppen Matvärn som växte snabbt när den startades av småbrukare år 2022 i Sverige. Med matvärn menas att en mindre grupp människor samverkar lokalt för att producera mat som sedan delas. I motsats till självförsörjning skapas tillit till kollektivet för att förbereda sig för eventuella kriser. Initiativet är delvis ett svar på bristande livsmedelsberedskap. En annan drivkraft är kvaliteten på maten, att producera oprocessad och nyttig mat.

UTSATT LÄGE I ÖSTERSJÖN

På det självstyrande Åland, som ligger mellan Finland och Sverige, har man kommit långt i arbetet med att sätta fokus på en trygg och hållbar livsmedelsproduktion. Ålands Utvecklings- och hållbarhetsråd är ett exempel på detta. Rådet startade år 2016, som en del av nätverket Bärkraft.ax vars syfte är att stötta genomförandet av den åländska hållbarhetsagendan. Rådet tar vartannat år fram en rapport som visar hur arbetet med sju strategiska mål fortskrider. Fredrik Rosenqvist ansvarar för målet som handlar om hållbar konsumtion och produktion.

– Det blir tydligare på en ö att man behöver konsumera lokalt för att kunna bo kvar här i framtiden. I dag kan vi överleva helt och hållet på det som produceras här på Åland, men självklart är även vi beroende av omvärlden, säger han.

Fredrik Rosenqvist nämner beroendet av transporter som en sårbarhet, även om det inte enbart är öar som är transportberoende på en global marknad.

– Det som framför allt gör vårt livsmedelssystem sårbart är att vi är så få. Vi har ett stort mejeri, ett stort slakteri

och så vidare. Om en länk i kedjan försvinner riskerar hela systemet att falla. Därför är också ett av våra delmål att 80 procent av alla ålänningar ska äta en i huvudsak lokalproducerad kost, säger Fredrik Rosenqvist.

Finns det en större medvetenhet om matförsörjningen på Åland jämfört med andra delar av Norden?

– Jämför du med till exempel Sverige skulle jag säga att det finns en större medvetenhet på Åland och i Finland eftersom vi upplevt krig i närtid. Därför är beredskapen bättre här – både till följd av en medveten politik och inställningen hos människorna som bor här.

AXGANER ÄTER ÅLÄNSKT

På flera håll i Norden pågår initiativ för att stärka lokal livsmedelsproduktion. På Åland finns till exempel begreppet axgan. En axgan kan vara en person som i huvudsak äter mat producerad på Åland eller en måltid med åländska råvaror, men det används också i en vidare benämning som ett sätt att visa stöd för det småskaliga och lokala.

– Axganbegreppet fick stor spridning på kort tid och jag tror det beror på att det redan fanns en vilja att konsumera åländskt, säger Fredrik Rosenqvist.

I Utvecklings- och hållbarhetsrådets senaste rapport adresseras den sorg det faktiskt kan innebära att lämna det bekväma och goda livet vi kunnat leva fram tills nu. Hur hanterar ni den känslan?

– Vi försöker alltid hitta lösningar där förändringen inte känns som en uppoffring. Där behöver vi bli bättre på att förklara vad vi vinner på förändringen. Men det är väldigt svårt att genomföra förändringar om människor känner att deras livskvalitet försämras till följd av dem, säger Fredrik Rosenqvist.

MEDBORGARNA FICK TYCKA TILL

En stor del av den framtida matförsörjningen handlar om att vi behöver ändra våra beteenden och äta mer hållbart redan i dag. Under våren 2023 testade det svenska Livsmedelsverket ett nytt sätt att få in förslag ►

”Vi upplever att det offentliga samtalet om vad vi bör och inte bör äta är ganska polariserat i dag.”

Foto: Christoph Blom

Irene Blom, projektledare,
Livsmedelsverket

på hur vi kan göra just detta. I en nationell medborgarpanel diskuterade sextio personer från hela landet hur samhället skulle kunna se ut för att ge förutsättningar för att äta hållbart. Resultatet blev sedan del av underlaget till det regeringsuppdrag som Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten har. Ett uppdrag som går ut på att ge förslag på mål, indikatorer och insatsområden för en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion.

– Frågan vi ställde till medborgarpanelen var: vad behöver förändras för att du och alla andra ska kunna

äta på ett sätt som är hälsosamt, hållbart för planeten och som alla har råd med? säger Irene Blom på Livsmedelsverket som också varit projektledare för panelen.

Vad gav medborgarpanelen för insikter som ni inte kunnat få på andra sätt?

– För det första får vi in ytterligare ett perspektiv i diskussionerna – konsumenternas – och det förväntas höja kvaliteten på det underlag vi lämnar över till regeringen. För det andra är det ett bra sätt att depolarisera frågan. Forskning har visat att medborgarpaneler kan ha

Axgan

En axgan är en person som till största del äter mat från Åland, eller en måltid som består av i huvudsak åländska råvaror. Axgan kan också ha en bredare definition som innebär att stötta småskalighet och lokalsamhället. Ordet är en sammansättning av den åländska toppdomänen "ax" och "vegan".

Källa: Ålands landsbygdscentrum

Foto: Caluafoto, Johnér

just den effekten, och vi upplever att det offentliga samtalet om vad vi bör och inte bör äta är ganska polariserat i dag.

FOLKETS REKOMMENDATIONER

Medborgarpanelen gick ut på att deltagarna först fick lära sig mer om ett ämne kopplat till hållbar livsmedelskonsumtion, oftast genom experter. Paneldeltagarna bidrog sedan med sina perspektiv och sin kunskap i de efterföljande diskussionerna om förutsättningar i dag och olika insatser för att förbättra dessa. Detta är det centrala i en medborgarpanel enligt

Irene Blom. På så sätt går det att se hur ett representativt urval av befolkningen, utifrån satta kriterier som till exempel ålder, ser på en fråga. Det sista steget var att panelen skulle formulera rekommendationer.

– Det som kanske överraskade oss var att många rekommendationer handlade om ekonomiska styrmedel, som sänkt moms på frukt och grönt och en höjd skatt på socker. Vi trodde att medborgarna inte ville bli styrda i sina val men när de fick kunskap i ämnet landade de i sådana rekommendationer. Den insatta medborgaren såg alltså

värdet i att styra konsumtionen i en mer hållbar riktning, säger Irene Blom.

Precis som Fredrik Rosenqvist kommer även Irene Blom in på svårigheterna att få till förändring om medborgarna inte själva är med på det. Inställningen är lika viktig som initiativen.

– Jag pratade med en av paneldeltagarna som initialt bara kommit dit för att säga vad han hade att säga och sedan åka hem igen. Men efter diskussionerna insåg han att även han behövde lyssna och ta in andras perspektiv. Det är ett bra betyg på vad delande av erfarenheter och kunskap kan leda till, säger hon. ■

Tryggare städer med AI

Flödet av information och interaktioner på nätet är både en utmaning och en möjlighet. I ett nordiskt pilotprojekt hjälper AI till med att öka motståndskraften mot extremism och hat.

Text: Lovisa Olai

Nordic Safe Cities

Nordic Safe Cities är en ideell organisation som initierades av Nordiska ministerrådet 2016 efter ett terrordåd i Köpenhamn. Målet för verksamheten är att Norden ska bli en internationell föregångare i förebyggande arbete mot extremism, våld och hat.

Sebastian Jørgensen,
projektledare,
Nordic Safe Cities

Tekniska framsteg har historiskt framkallat framtidstro. Men på senare tid har det funnits anledning att fundera över om vi håller på att förlora kontrollen över utvecklingen. Det är lätt att få andnöd i informationshavet och det blir allt svårare att skilja på äkta och manipulerat innehåll. Lägg till det AI:s framfart. Men kontrollen över utvecklingen är inte förlorad förrän vi avsäger oss den.

– Vi får inte se oss själva som offer och stå handfallna inför utvecklingen, säger Jannike Tillå, kommunikations- och affärsområdeschef på Internetstiftelsen, som årligen kartlägger svenskarnas internetvanor och attityder i rapporten Svenskarna och internet.

ORO FÖR HUR DATA ANVÄNDS

I de nordiska länderna har den tekniska utvecklingen kommit långt. Samtliga nordiska länder hamnar högt upp i Eurostats sammanställning över internetanvändning i Europa. Norden står framför allt ut när det kommer till den frekventa internetanvändningen bland vuxna. Trots denna internetvana kommer vi inte runt att det också finns en oro kopplad till teknik.

– Många tar aktiva steg för att känna sig tryggare. Vi ser också att många, av rädsla för att bli påhoppade, skyddar sig från hat och hot på internet genom att avstå från att delta i samtal och uttrycka sin åsikt, säger Jannike Tillå.

Att kontrollera internet är besvärligt och lagstiftarna har länge haft svårt att hänga med. Men exempelvis finns det på EU-nivå initiativ för att reglera och säkra utvecklingen kring AI.

NORDISKT TRYGGHETSPROJEKT

Hat och hot på internet är också fokuset för den nordiska organisationen Nordic Safe Cities med huvudkontor i Köpenhamn. Deras uppdrag är att bygga upp motståndskraft mot extremism och hat i Norden och genom projektet Safe Digital Cities tar de fasta på hur diskussionsklimatet online kan kopplas samman med samtalen som sker i det fysiska rummet.

– Syftet är att hjälpa nordiska städer hitta verktyg för att kunna adressera hat och hot som uppstår på internet. Alla var medvetna om problemet men ingen visste hur de skulle hantera det, berättar Sebastian Jørgensen, projektledare för Safe Digital Cities.

Under 2022 sjsattes pilotprojekt i tre nordiska städer: Aalborg i Danmark, Malmö i Sverige och Kristiansand i Norge. Uppdraget går ut på att översätta det förebyggande arbete som redan sker i den fysiska staden till den digitala. Med hjälp av AI analyseras öppna forum med en tydlig geografisk koppling, på plattformar som Facebook, vilket möjliggör för kommunen att se hur det digitala samtalet ser ut i just deras stad.

– Vi identifierar sidor som har en direkt koppling till staden vi arbetar med. Det kan vara allt från grupper som ”Hundälskare i Kristiansand” till lokala politikere och nyhetsmediers sidor. Vi spårar inte någon och tittar bara på öppna grupper och sidor där den som kommenterar från början är medveten om att hen gör ett inlägg i en publik diskussion. Tanken är inte

Foto: Taranchic, iStock

Aalborg, Danmark, är en av tre nordiska städer där man genomför ett pilotprojekt för att öka den digitala tryggheten.

”Vi får inte se oss själva som offer för tekniken och stå handfallna inför utvecklingen.”

Foto: Kristina Alexandersson

Jannike Tillå, kommunikations- och affärsområdeschef, Internetstiftelsen

att vi ska hitta terroristceller i internets mörka hörn utan att analysera hur samtalet ser ut på mainstreaminternet där flest människor befinner sig, säger Sebastian Jørgensen.

DET DIGITALA SAMTALET

Analysen delas med kommunen och andra aktörer i civilsamhället så att de kan använda kunskapen i deras existerande arbete. Tillsammans tar de också fram nya åtgärder. Vilka åtgärder det mynnar ut i skiljer sig från stad till stad, men i Aalborg, Danmark, har man exempelvis tagit fram en digital handlingsplan som består av ett antal konkreta initiativ med syfte att öka tryggheten. Ett av initiativen var att skapa ett nätverk med lokala Facebookadministratörer, det vill säga personer som modererar diskussioner på internet.

– Administratörerna lägger en stor del av sin fritid på de här grupperna och har inte alltid kunskap att hantera demokratiska diskussioner om rasism, extremism och hat. Genom nätverket kan de lära av varandra och får dessutom tillgång till kompe-

tensen som finns på kommunen, säger Sebastian Jørgensen.

MÖJLIGHETER MED AI

I projektet Safe Digital Cities fungerar AI-tekniken som ett verktyg som sparar tid och resurser, berättar Sebastian Jørgensen:

– Vi ser på AI som ett sätt att ge oss kunskap om sådant vi annars inte skulle haft tid eller resurser att ta reda på. Vi vill få AI att jobba för oss. Min förhoppning är att människor i framtiden kommer att visa varandra mer medkänsla online.

Jannike Tillå från Internetstiftelsen betonar också de stora möjligheterna med AI, men att vi samtidigt måste vara medvetna om riskerna. Därför menar hon att det krävs reglering med stor transparens och opartisk revision. Men vi får heller aldrig tappa det mänskliga omdömet:

– Vårt eget omdöme kommer att bli ännu viktigare i och med AI, och det måste finnas ett samspel mellan teknik och människa. På så vis undviker vi också känslan av att inte ha kontroll över utvecklingen. ■

Framtidens rum för samtal

Med bildning, dialog och en dos filosofi kan vi mötas och lösa utmanande målkonflikter. Det menar Heidi Hansson, professor på Umeå universitet, och filosofiläraren Lisa Tjärner.

Text: Amanda Svanberg

I dag saknas rätt förutsättningar för att skapa dialog och demokratisk diskussion i vårt samhälle. Det är en iakttagelse som Heidi Hansson, professor i engelsk litteratur vid Umeå universitet gjort i samband med ett nordiskt samarbetsprojekt. Ett projekt där man bland annat har tittat på förutsättningarna för social inkludering i tillväxtregioner i norra Norden där det finns stora kompetensbehov.

– Förr hade folkrörelser och kyrkor en annan betydelse, där möttes människor för att samtala och resonera, och det är viktigt för att skapa trygghet och stabilitet, säger Heidi Hansson.

Enligt henne har bildningsdimensionen förbisetts i samhällsbyggandet i norr, eftersom det har funnits mer brådskande saker som legat högre upp på agendan, som till exempel bostadsbyggande. Hon menar att det

i dag skapas platser för folk att bo på, men inte platser för folk att mötas på.

– För att vi ska skapa oss en identitet behövs en förankring i det kulturarv som är kopplat till en plats, och det finns en stor utmaning när vi talar om social inkludering och demokratiutveckling, säger Heidi Hansson.

NORDEN STICKER UT

World Value Survey är ett samhällsvetenskapligt forskningsprojekt med syfte att utforska sociokulturella, moraliska, religiösa och politiska värderingar inom olika kulturer världen över. I den skiljer sig Norden åt från övriga världen i vilka värderingar som dominerar. Bland annat framstår Norden som mer individualistiskt och sekulariserat.

– När vi tar emot människor som bär med sig andra kulturer så måste det ►

finnas mötesplatser och ett utrymme för samtal på lika villkor. Om vi dessutom vill få människor att flytta till platser där det är brist på arbetskraft, som till exempel i vår glest befolkade verklighet i norra Sverige, Norge och Finland behöver vi ge möjlighet för människor att känna delaktighet.

Utifrån ett existentiellt perspektiv tror Heidi Hansson att vi måste våga tala om svåra frågor, och våga ta i målkonflikter där vi inte är överens, för det är bara då vi kan beröva dem deras kraft.

– Målkonflikter har kraft så länge de får fritt spelrum, men när vi vågar tala om dem försvinner en del av den kraften. Om vi i stället ger oss utrymme att lära av varandra och om varandra, så finns det förutsättningar för ett demokratiskt samtal. På så sätt kan bildning och dialog bli en transformativ kraft som gör att vi kan hantera osäkerheten inför framtiden, säger Heidi Hansson.

Heidi Hansson, professor i engelsk litteratur, Umeå Universitet

EN NATURLIG MÖTESPLATS

Filosofiläraren Lisa Tjärner från Bäckängsgymnasiet, Borås, är inne på ett liknande spår där hon ser skolan som en naturlig mötesplats. Enligt henne är det skolans uppdrag att möta olika typer av argument och perspektiv.

– Utbildning förhåller sig till grundkärnan i vad det innebär att vara människa. Det vidgar vår värld och gör det lättare att förhålla oss till våra egna ståndpunkter, men också att våga omvärdera dem, säger Lisa Tjärner.

Hon tycker sig se en tendens i att människor knuffar undan sin oro och ser den som något negativt.

Lisa Tjärner menar att filosofin

behandlar oro på ett annat sätt och hon önskar att fler unga människor läste filosofi för att lättare kunna hantera sin oro och de funderingar de bär på.

– Unga människor är smarta och de ser själva saker som de blir bekymrade över. Jag tror på att ge dem redskap för att hantera sina känslor, i stället för att dämpa deras oro.

Inom ramen för filosofiundervisningen, håller Lisa Tjärner i ett filosofikafé dit elever kan gå för ett förutsättningslöst samtal där de får testa sina tankar och idéer tillsammans med andra. Ett ämne de pratat särskilt mycket om de senaste åren är kunskapsresistens och varför människor blir oemottagliga för kunskap.

– Filosofin kan lära unga att bli tänkande människor, och det tror jag är jätteviktigt i en tid med stora förändringar, säger Lisa Tjärner.

VIKTIGT ATT UTMANA SIG SJÄLV

Lisa Tjärner har arbetat som lärare sedan 2006 och enligt henne handlar oftast oron hos hennes elever om vardagsnära saker, som till exempel vad de ska bli när de blir stora, men också andra frågor kopplade till framtiden.

– Unga människor i dag är väldigt präglade av den tid de vuxit upp i. De har levt i en individfokuserad tid och det tycker jag märks i hur de förhåller sig och resonerar kring olika ämnen. När vi arbetar med frågor om kunskapsresistens och hur ett rättvist samhälle ser ut brukar jag därför vilja få mina elever att utmana sig själva och få syn på sina egna förutfattade meningar. Vi behöver se vår egen roll i någonting som är större än oss själva, säger Lisa Tjärner. ■

Lisa Tjärner, filosofilärare, Bäckängsgymnasiet, Borås

”Om vi i stället ger oss utrymme att lära av varandra och om varandra, så finns det förutsättningar för ett demokratiskt samtal.”

Inner Development Goals – stärk dina inre förmågor

DANMARK

1. Århus
2. Köpenhamn
3. Hundslund
4. Helsingør
5. Kolding

FINLAND

6. Helsingfors
7. Tampere

NORGE

8. Oslo
9. Rolvsøy
10. Bergen
11. Trondheim
12. Kristiansand
13. Stavanger

SVERIGE

14. Halmstad
15. Lund
16. Malmö
17. Stockholm
18. Umeå
19. Uppsala
20. Varberg
21. Göteborg
22. Visby
23. Vänersborg
24. Bollnäs
25. Marstrand
26. Kalmar
27. Eskilstuna
28. Jönköping
29. Karlskrona
30. Skellefteå
31. Koster
32. Helsingborg
33. Örebro
34. Borlänge

Folkbildning och samtal står i fokus för det globala nätverket Inner Development Goals (IDG), med verksamheter i över 75 länder.

IDG är en ideell organisation vars mål är att stärka människor i deras strävan efter att leva målmedvetna, produktiva och hållbara liv. Rörelsen startade i Sverige och arbetar forskningsbaserat för att utbilda personer, organisationer och beslutsfattare i hur vi tillsammans kan ta oss an komplexa omställningsfrågor genom att ta avstamp i oss själva. Genom fysiska och digitala träffar, konferenser och workshops skapas tillfällen till folkbildning och samtal. Nätverkets ambition är att stärka människors kapacitet att hantera vår alltmer komplexa värld genom att stärka förmågor som empati, ödmjukhet, kritiskt tänkande, kommunikation, tillit och samskapande. Dessa förmågor hjälper oss att relatera till, och förstå vår egen roll i arbetet med de 17 globala hållbarhetsmålen.

Läs mer om IDG och hitta ditt lokala nätverk på: innerdevelopmentgoals.org

Så lyckas vi med förändringsarbete

Framtidens utmaningar kräver samarbete och delaktighet. Klara Adolphson, expert på förändringsarbete och hur organisationer kan gå från viljan att förändra till faktiska resultat, ger sitt perspektiv.

Text: Lovisa Olai

Klara Adolphson

I över tjugo år har Klara Adolphson guidat organisationer genom förändring. Hon har skrivit böcker som *Chef kan du vara själv!* och *Leda jämt*, föreläst och utbildat människor i organisationsutveckling, förändring och ledarskap. 2021 grundade hon innovationsbyrån Innovation Leadership Group vars syfte är att öka samhällets förmåga att ta sig an komplexa frågor och öka förmågan till framåttrörelse.

Foto: Fanny Lindström

Klara Adolphson, vd och grundare, Innovation Leadership Group

En omvärld i ständig förändring ställer nya krav på vårt sätt att arbeta och organisera oss. För att fortsätta utvecklas, öka konkurrenskraften och skapa förändringar som är hållbara över tid behöver vi bli bättre på att dela kunskap och erfarenheter med varandra, även konkurrenter emellan. Det menar Klara Adolphson, grundare av innovationsbyrån Innovation Leadership Group och expert på förändringsarbete:

– Det krävs mod för att våga dela med sig av insikter och erfarenheter till konkurrenter, men det är först när vi börjar dela med oss som vi kan hitta lösningar på gemensamma problem. Längre har vi pratat om ”learning by testing” men nu börjar allt fler prata om ”learning by sharing”.

Klimatfrågan brukar ofta tas upp som exempel på en utmaning som kräver samarbete för att lösas.

Hur kan vi ta oss an den frågan på ett konstruktivt sätt?

– Jag blir frustrerad när jag tänker på hur långsamt klimatomställningen går, speciellt när man såg handlingskraften under pandemin. Men förändring är inte möjlig utan vilja, och människor motiveras av olika saker. Vissa motiveras av rädsla medan andra lamsläs av den. Därför behöver vi hitta olika sätt att jobba med klimatfrågan.

Nordiska ministerrådets Vision 2030 tar sikte på att Norden ska vara

världens mest hållbara region inom bara några år. Är det ett bra sätt att arbeta på?

– För mig är Vision 2030 en fantastisk attraktiv vision. Frågan är hur jag får andra att tycka det? Alla förändringar har börjat med att någon tagit på sig ledartröjan och det stämmer även här. Om vi också inkluderar fler i förändringsarbetet och skapar något som vi äger tillsammans har vi alla förutsättningar att lyckas.

Vad behöver vi tänka på för att lyckas med förändringsarbete?

– Det första man ska fundera över är vilka man finns till för, vilka behov de har, och sedan involvera dem i förändringsarbetet. Inom vården är det till exempel viktigt att ta in patienternas perspektiv på verksamheten och fråga sig vad deras upplevelse av vården är och vilken typ av vård de vill ha. Oavsett vilken typ av organisation jag arbetar med, börjar vi alltid med att tillsammans etablera varför de finns till och för vilka.

Hur viktigt är det med delaktighet för att lyckas med förändringsarbete?

– Det är jätteviktigt. Inkluderas du i skapandet av det nya är chansen stor att du också stöttar det i slutändan. Lösningen blir mer stabil eftersom alla som är en del av det nya varit delaktiga i processen. Då känner du ett ägarskap över förändringen.

Behövs det specifika kompetenser för att lyckas med förändringsarbete?

– Vi behöver arbeta hårt med kompetensförsörjningen, men vi måste också förstå att kompetens kommer i nya former. Risken är att vi inte känner igen kompetensen när den kommer in genom dörren. Det kan vara en person som är extremt kompetent men som har andra referenspunkter och ett annat sätt att uttrycka sig på – om vi inte lyckas ta vara på det kommer hen att vända om och lämna rummet.

Du har också pekat på vikten av att jobba tvärfunktionellt.

– Det handlar om att kunna ta vara på allas kompetens. I ett projekt som jag arbetat med skulle till exempel forskare från fem olika fält arbeta med en gemensam utmaning för framtiden. Hela det första året handlade om att förstå varandra och hitta ett gemensamt språk, för lyckas man inte med det går det inte att utbyta kunskap. Det här går att applicera på vilken verksamhet som helst. Om IT-avdelningen och HR-avdelningen ska jobba tillsammans måste man först se till att de förstår varandra, annars når man inte fram. ■

”Vision 2030 är en fantastiskt attraktiv vision. Frågan är hur jag får andra att tycka det?”

Klara Adolphsons tips inför förändringsarbete

- Involvera människor i förändringsarbetet. Du får snabbt igen tiden det tar initialt eftersom förändringen blir mer stabil när den tagits fram gemensamt.
- Missa inte kompetensen när den kommer in i rummet. Var nyfiken! Vi känner inte alltid igen kompetens vi inte stött på tidigare och därför är det viktigt att vara öppna.
- Tänk att organisationskulturen ska stötta strategin och skapa en kultur som gör det lättare att utföra uppdraget. Vissa ser kulturen som frikopplad från strategin, men de måste hänga ihop.

En spaning mot Norden om 150 år

För att skapa framtidstro krävs delaktighet och mod att formulera gemensamma visioner. I ett stort projekt samlar nu Nordiska museet in nordbors tankar om framtiden.

Text: Lovisa Olai

Resultatet från Vår framtid

Det går att dra tre slutsatser med utgångspunkt från alla berättelser om framtiden som Nordiska museet har samlat in.

- Många är nöjda med hur vi lever i dag, även om vi gärna skulle vilja leva enklare och friare.
- Klimatet är en fråga som återkommer frekvent, men vi önskar också en förändring i hur vi betar oss mot varandra som människor. Fred, frihet och jämställdhet är ledorden.
- Många ser på framtiden som antingen väldigt mörk eller väldigt ljus. Det finns nästan inget mellanting.

Källa: Nordiska museet

Sedan år 1873 har Nordiska museet samlat in föremål, minnen och berättelser om hur det är att leva i Sverige och Norden. I år fyller museet 150 år och i samband med det sker en stor insamling av svenskers och nordbors tankar om framtiden. Projektet heter Vår framtid och har hittills samlat in över femhundra berättelser. Men varför samlar ett museum in tankar om framtiden?

– Vårt uppdrag som museum är att samla in och bevara minnen om hur det är att leva i Sverige och Norden i dag, och i det ingår även hur vi ser på vår framtid. Genom att samla in människors syn på framtiden kan vi visa hur olika människors drömmar och tankar om framtiden ser ut i den tid vi lever i, säger Sven Rentzhog, chef för framtidsfrågor på Nordiska museet.

– Det kanske låter paradoxalt, men det finns faktiskt få andra som förhåller sig till framtiden så mycket som museer. Hela vårt arbete går ut på att säkra upp samlingen för framtiden. Vi har konstant en imaginär framtida kollega i bakhuvudet som ska kunna arbeta med vårt material om 50, 100 och 150 år, säger Jörgen Löwenfeldt, projektledare för Vår framtid.

HUR SER VI PÅ FRAMTIDEN?

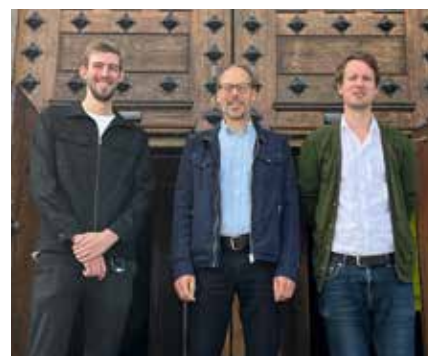
Nordiska museet har samlat in framtidsspaningar tidigare, bland annat strax före millennieskiftet. Då var millenniebuggen och IT-utvecklingen återkommande ämnen – i dag tänker vi i stället på risker och möjligheter med

exempelvis AI och pandemier.

– Spaningarna vi fick in under coronapandemin handlade om hur människors liv på ett dramatiskt sätt påverkades och förändrades av nedstängningarna och alla restriktioner. När kriget i Ukraina bröt ut såg många i stället krig i framtiden och när inflationen slog till dök ekonomin upp i svaren. Vi tror ofta att framtiden kommer att bli mer av det som redan finns, säger John Högström, insamlingskoordinator för Vår framtid och den som analyserat de över femhundra svaren som skickats in.

– De flesta är väldigt nöjda med hur deras liv ser ut. Det man är orolig för är kommande generationers livssituation, tillägger John Högström.

Vissa frågor förändras i takt med att samhället förändras, men vissa frågor går igen år efter år. Som tanken på ett gott liv, gemenskap och livskvalitet.

John Högström, Sven Rentzhog och Jörgen Löwenfeldt, Nordiska museet.

Delta i Vår framtid

Du kan också delta i projektet Vår framtid och bidra med dina tankar och idéer. Insamlingen kommer att pågå under minst hela 2024.

Du hittar formuläret och mer information på varframtid.nordiskamuseet.se

Foto: Karolina Kristensson

Nordiska museets projekt Vår framtid går ut på att samla in svenskars och nordbors förväntningar, drömmar och oro om framtiden.

Många vill leva enklare och friare liv. Det går också att hitta mönster i vår syn på samhällsförändring.

– Alla har antingen en väldigt positiv eller väldigt negativ syn på framtiden. Det finns nästan ingenting däremellan. Alla är överens om att det kommer att ske stora förändringar, men åsikterna går isär om dessa förändringar innebär att krig och klimatförändringar kommer utrota livet på jorden eller att vi kommer att få leva i fred och harmoni. Det som går igen är att stora förändringar kommer att ske, säger John Högström.

VIKTEN AV ATT BLICKA FRAMÅT

Sven Rentzhog tycker att det finns ett stort behov av framtidsvisioner. Det politiska samtalet verkar ofta fastna i akuta problem och hur de kortsiktigt ska lösas. Han menar att vi måste kunna lyfta blicken och se vad som

”För att skapa en ny vision behövs först en idé om hur vi vill att samhället ska se ut.”

faktiskt fungerar i ett större och mer långsiktigt sammanhang:

– Ett av målen med projektet är att få människor att tänka långsiktigt, både bakåt och framåt. Genom sina berättelser och tankar kan de känna sig delaktiga i formandet av en gemensam framtidsvision för Sverige och hela Norden. För att skapa en ny vision behövs först en idé om hur vi vill att samhället ska se ut. Något som saknas i det offentliga samtalet i dag, säger Sven Rentzhog.

– Alla stora skeenden har börjat med en idé. Har vi ingen idégenerering kan vi bara reagera på det som händer runt om oss, inte agera. Som museum kan vi vara en plattform för de här idéerna och bredda bilden av framtiden. Resultaten från våra insamlingar blir, förutom ett viktigt tidsdokument, en startpunkt för diskussionen om vår gemensamma framtid, säger Jörgen Löwenfeldt. ■

Hur ska framtidens Norden se ut?

Nordperspektiv är en årligt återkommande publikation från Föreningen Norden som sätter ljuset på en samhällsaktuell fråga och lyfter fram föreningens arbete med nordiska dialoger över gränser.

Under 2023 har Föreningen Norden testat nya samtalsformer anpassade för olika åldersgrupper. Tillsammans med nordiska samarbetspartners har föreningen arbetat med förskolebarn, gymnasieelever, Föreningen Nordens medlemsrörelse samt det nordiska civilsamhällesnätverket Nordic Civ. Ambitionen har varit att nå människor i hela livet. Inom ramen för detta arbete har föreningen samlat in tankar kring trygghet i Norden – i dag och i framtiden. ■

Möten och möjligheter i en föränderlig tid

I tider av stora förändringar ställs den nordiska gemenskapen inför nya utmaningar. Genom att utveckla metoder för hur människor i olika åldrar kan mötas och föra dialog vill Föreningen Norden stärka samhörighet och gemenskap i Norden.

Text: Emelie Dahlström-Ravn och Celia Boltes

I över hundra år har Föreningen Norden Sverige verkat för att stärka och främja samarbete och möten över gränser i Norden. Föreningen Norden är en medlemsorganisation med 95 lokalavdelningar med uppdrag från Sveriges regering, EU-kommissionen och Nordiska ministerrådet. Samhällsuppgifterna består i att stärka dialogen mellan människor och beslutsfattare i Norden, samt att uppmuntra och möjliggöra nya möten över gränser. Genom att testa och utveckla metoder för hur människor i olika åldrar kan mötas och föra dialog på nya sätt vill Föreningen Norden stärka samhörighet och gemenskap i Norden i en föränderlig tid.

Norden som region har ett av världens äldsta och mest omfattande regionala och politiska samarbeten. Med sina 28 miljoner människor fördelat på fem länder och tre självstyrande områden utgör Norden världens elfte största ekonomi. Regionen har haft en öppen arbetsmarknad i över sextio år, vilket historiskt sett varit en central fråga

som Föreningen Norden drivit opinion kring. Tillgången till gratis utbildning och stora investeringar i forskning har gjort att människor i Norden har en hög utbildningsnivå och att den digitala kompetensen är utbredd.

Under de senaste åren har Norden precis som världen i stort behövt förhålla sig till omfattande förändringar. Prövningar som stängda gränser, pandemi, krig i vår geografiska närhet, ekonomiska utmaningar och extrema väderförhållanden har direkt och indirekt påverkat människors vardag. Inom Föreningen Norden ställs frågan vad dessa utmaningar gör med den nordiska gemenskapen, men även hur föreningen kan bidra till nya möten, dialoger och samarbeten som stärker människors förmåga att förhålla sig till en föränderlig tid och en oviss framtid.

MÄNNISKORS PERSPEKTIV EFTERFRÅGAS

Att involvera civilsamhället för att skapa en bättre förståelse för män-

niskors vardag är någonting som efterfrågas i det nordiska samarbetsystemet. Ett exempel på detta är Nordiska ministerrådets instiftande av Nordic Civ – ett självständigt civilsamhälls nätverk som ska främja samverkan mellan civilsamhället, Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Nätverket består av fyrtio nordiska organisationer och sedan 2023 är Föreningen Norden ansvariga för att koordinera arbetet med att skapa dialog mellan beslutsfattare och civilsamhället i Norden.

För att nå människor som står utanför det organiserade civilsamhället utvecklar och testar Föreningen Norden även nya samtalsformer över gränser som vänder sig till förskolebarn och gymnasieelever i Norden. Som samhällsaktör har föreningen ett ansvar att verka för att unga ska se sig själva som medskapare av framtiden. Detta är ett arbete som måste bedrivas långsiktigt och systematiskt över gränser. Det handlar om samarbeten mellan länder, sektorer, generationer och vetenskaper.

Foto: Plattform, Johnér

Nordperspektiv 2024
Vill du veta mer?

”Som samhällsaktör har föreningen ett ansvar att verka för att unga ska se sig själva som medskapare av framtiden.”

NORDISKA DIALOGER ÖVER GRÄNSER

Under 2022 genomförde Föreningen Norden ett pilotprojekt för att samla in människors tankar och perspektiv på den gröna omställningen i norra Norden. Som ett led i att kvalitets-säkra och förfina arbetet har Föreningen Norden under 2023 utvecklat målgruppsanpassade samtalsformer tillsammans med nordiska samarbetspartners. Årets tema har varit trygghet i Norden – i dag och i framtiden och samtalsformerna har testats tillsammans med förskolebarn, gymnasieelever, Föreningen Nordens medlemmar och Nordiska

ministerrådets civilsamhällsätverk. Syftet har varit att testa upplägg för hur samtal och dialoger kan föras på nya sätt och hur människors perspektiv på en aktuell samhällsfråga kan samlas in, delas mellan människor och förmedlas till beslutsfattare. Det insamlade materialet visar hur människor i olika åldrar i Norden resonerat kring frågor kopplade till exempelvis matförsörjning, en framtida bostad, oro över stressade föräldrar, krig och klimat. På de kommande sidorna presenteras hur Föreningen Norden har arbetat med att utveckla och testa de nya samtalsformerna med och för de fyra målgrupperna. ■

Trygghet har olika dimensioner

Trygghet är intressant eftersom det är en fråga som kan delas upp och betraktas utifrån olika perspektiv. Det menar Peter Waara, professor i utbildningsvetenskap.

Text: Emelie Dahlström-Ravn och Celia Boltos

– **Trygghet och dess** innebörd kan mätas i en mängd dimensioner. Därför är det ett så angeläget ämne att tala om, både från ett mänskligt perspektiv och ur ett forskningsperspektiv. Dessutom tror jag att många av oss känner ett pirr i bröstet – vad är det för värld vi lämnar över till kommande generationer? Det säger Peter Waara, professor i utbildningsvetenskap vid Uppsala universitet.

FRÅGESTÄLLNING MED OLIKA NIVÅER

Peter Waara har ägnat stora delar av sitt yrkesliv åt att forska om ungdomar och unga vuxna. I dag är han forskningsledare inom området ungdomsvetenskap. Han har dessutom varit vetenskaplig rådgivare i Föreningen Nordens arbete med att utveckla och testa nya samtalsformer för att samla in människors perspektiv och tankar. Våren 2023 var han med och satte temat för årets upplaga av Nordperspektiv, trygghet i Norden – i dag och i framtiden.

– Trygghetsfrågan blir intressant

”Mina barn, våra barn och barnbarn – vad är det för värld de kommer att leva i?”

eftersom den kan delas upp på flera olika nivåer. Och det individuella perspektivet är givetvis centralt. Hur kommer det att gå för mig i livet? Kommer jag att få lyckliga relationer, en bostad och ett jobb som jag trivs med? Dessa frågor är inte bara viktiga för en vuxen befolkning, utan strålar givetvis ner i barn och ungas vardag.

Men det är inte bara det individuella perspektivet som kommer fram. Ämnet skapar också förutsättningar för samtal om större systemfrågor. Det kan handla om den geopolitiska arenan kopplat till krig och säkerhetsfrågor, men även miljö och klimat.

– Frågor om trygghet kan därför dras ut i en längre tidshorisont. Mina barn, våra barn och barnbarn – vad är det för värld de kommer att leva i? säger Peter Waara.

TRYGGHET ÄR HANDLINGSUTRYMME

Enligt Peter Waara är trygghet en känsla som är starkt kopplat till handlingsutrymme. Därför är det också intressant att titta på hur olika åldersgrupper ser på trygghet.

– Sipprar otrygghet ner till barns föreställningsmiljöer och skapar rädslor eftersom de inte själva äger handlingsutrymmet? Så kan det mycket väl vara, och därför blir det också spännande och viktigt att ta avstamp i en gemensam frågeställning men att titta på olika åldersgruppers perspektiv i detta arbete, säger Peter Waara. ■

Nordens hus
Tórshavn, Färöarna

Dialoger om trygghet och framtiden i Norden

Föreningen Norden har genomfört ett antal nordiska dialoger över gränser tillsammans med allmänheten. Detta har varit ett led i att testa och kvalitetssäkra det långsiktiga utvecklingsarbetet med nya samtalsformer i olika geografier i Norden.

Under våren 2023 genomförde Föreningen Norden fyra dialoger med samarbetspartner i Norden.

Peter Waara är professor i utbildningsvetenskap vid Uppsala universitet och gästprofessor vid Luleå tekniska universitet.

Låt barn ta plats i samtalen

Att få barn att tala om demokrati kan stärka dem i deras utveckling. Det menar Monica Haraldsson Sträng, filosofie doktor i pedagogik och rådgivare till Föreningen Norden.

Text: Emelie Dahlström-Ravn och Celia Boltos

Barn och unga behöver stödjas i att utveckla intresse och engagemang för viktiga frågeställningar i omvärlden. De behöver få utgå från sina egna sätt att tänka för att vidga sina perspektiv. Det menar Monica Haraldsson Sträng, filosofie doktor i pedagogik och rådgivare till Föreningen Norden och organisationen Nordisk förskola.

SVÅRTOLKAT BEGREPP

I läroplanen för svensk förskola står att utbildningen ska tillämpas på ett demokratiskt arbetssätt. Ordet demokrati är teoretiskt och svårtolkat. Det finns inte heller någon enhetlig definition av vad demokrati innebär i de nordiska läroplanerna. För Monica Haraldsson Sträng har det alltid varit viktigt att beskriva hur pedagoger i förskolan kan konkretisera demokrati i den dagliga verksamheten.

Det handlar om att ge barnen plats och utrymme, att vuxna och barn, främst i grupp och i lek, samtalar med varandra, om ett innehåll, ett tema eller annat intressant och engagerande. De vuxna måste lyssna, lyfta fram barnens sätt att se och uttrycka sig, tolerera sådant som de anser vara ”fantasier, fel eller misstag” och uppmuntra till nyfikenhet. De vuxna ska inte leda barns samtal genom riktade frågor. Teman som demokrati och framtid är abstrakta ord och svåra att föra samtal med barnen om. Pedagogerna behöver få tillgång till inspirerande pedagogiskt material som både främjar barns fantasi och föreställningsförmåga och ger

exempel på viktiga frågeställningar inom just demokrati och framtid.

– Demokrati blir ett sätt att stödja barnen i deras utveckling och samtidigt ett innehåll om demokrati och framtid, säger Monica Haraldsson Sträng.

PRÖVA, UTVÄRDERA OCH OMFORMA

För att vidareutveckla demokratiarbete bör samspelet mellan metodiska och innehållsliga dimensioner i verksamheten på förskolan ökas. Flera olika aktörer, med olika kompetenser och erfarenheter, behöver arbeta tillsammans för att pröva, utvärdera och utforma material som kan få bäring över tid.

– Av den anledningen ser jag ett stort värde i att fördjupa oss ytterligare i hur de teoretiska och praktiska erfarenheterna kan möta varandra, säger Monica Haraldsson Sträng. ■

Föreningen Norden planerar att fortsätta arbetet med att ta fram pedagogiskt material kopplat till demokrati- och framtidsfrågor inom förskoleverksamheter i Norden.

Läs mer om föreningens arbete med nordiska förskolor på sidan 32, samt föreningens framtida åtagande på sidan 48.

Monica Haraldsson Sträng är filosofie doktor i pedagogik, Göteborgs universitet, och har fungerat som vetenskaplig rådgivare för Föreningen Norden i arbetet med pedagoger och barn i förskolan.

Foto: Therese Winberg

Demokrati måste levandegöras

I samarbete med Nordisk förskola och Nordisk kulturkontakt har Föreningen Norden utforskat nya sätt för att levandegöra och dokumentera demokratiarbetet inom förskolor i Norden.

Text: Emelie Dahlström-Ravn och Celia Boltes

I Barnkonventionen är det tydligt framskrivet att alla barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter. Och i samtliga nordiska läroplaner för förskolan går det dessutom att läsa att demokrati ska lägga grunden för den pedagogiska verksamheten. Föreningen Norden arbetar tillsammans med Nordisk förskola och Nordisk kulturkontakt för att gemensamt utforska nya sätt att levandegöra och dokumentera demokratiarbetet inom förskolor i Norden.

FÖRSKOLAN I FOKUS

Vår värld befinner sig i ständig förändring. Detta gör att vi måste undersöka och testa nya sätt att stärka dialogen mellan beslutsfattare och människor i Norden, och att uppmuntra och möjliggöra nya möten över gränser. Under det gångna året har Föreningen Norden därför inlett ett samarbete med Nordisk förskola och Nordisk kulturkontakt.

Nordisk förskola driver professions-samarbete för ledare inom förskolor i Norden, och Nordisk kulturkontakt är en institution under Nordiska ministerrådet som arbetar för att stärka det nordiska samarbetet inom kulturfältet. Samarbetet har handlat om att testa metoder för att skapa förutsättningar för barn att delta i demokratiarbetet i Norden, men också för att öka barns kunskap om våra nordiska grannländer och skapa möten mellan barn i olika förskolor i Norden.

AVSTAMP I POLITISKT VISIONSDOKUMENT

Att prata politik och framtid kan vara svårt för vem som helst. För att engagera förskolebarn i demokratiarbetet har det därför varit viktigt att skrädarsy ett upplägg med kreativt lärande i fokus. Arbetet har tagit avstamp i Nordiska ministerrådets handlingsplan Vision 2030, och utifrån det politiska dokumentet har två teman tagits fram: trygghet i dag och i framtiden samt framtidens natur- och kulturupplevelse.

FRÄMJA SAMTAL OCH FANTASI

Under arbetets gång har pedagoger i

förskolor i Norge, Sverige, Danmark och Finland fått instruktioner om hur barnen ska kunna skicka in sina tankar och visioner om samtiden och framtiden i Norden. Det ena spåret har handlat om att samtala kring temat trygghet i gruppformat. Det andra har varit ett individuellt spår där barnen fått lyssna på ett inläst scenario för att sedan få uppdraget att, på ett fantasi-fullt sätt, gestalta en plats som är särskilt värdefull för dem. Pedagogerna i verksamheten har dokumenterat arbetet och skickat in detta via en digital plattform. För att skapa utbyten och möten mellan förskolorna har barnen fått ta del av ett nordiskt paket – en samling som består av de olika ländernas bidrag och berättelser.

ATT DOKUMENTERA DEMOKRATIARBETE

Att testa metoder för att samla in barns tankar och visioner på ett strukturerat och skalbart sätt är viktigt för att på sikt möjliggöra för barn att påverka beslut om framtiden. En av de rektorer som engagerat sig i arbetet är Tommy Larsen, rektor på Stenröd Barnhage i Haldens kommun i Norge. Han menar att demokratifrågor är viktigare nu än någonsin att arbeta med i förskolan och värdesätter att barnen får ingå i en tydlig process som ger perspektiv på demokratifrågor.

– Upplägget ger inte bara en möjlighet till ett spännande och innovativt sätt att arbeta med demokratifrågor tillsammans med barnen, den digitala plattformen ger också pedagogerna i förskolan ett sätt att dokumentera arbetet på. Detta dokumentationskrav är viktigt för att säkerställa progression och utveckling, säger Tommy Larsen.

Anette Bergmash, rektor för Elinebergs förskolor i Helsingborgs stad i Sverige, ser också värdet i att utveckla former för barns inflytande. Och hon menar att vi aldrig ska ta demokratin för givet.

– Det är något som vi behöver träna på hela tiden. Det går aldrig över. Det är utmanande i de tider vi lever i just nu och vi behöver utveckla former

INSKICKAT BIDRAG

”Jag tycker inte om krig, jag ska göra en robot och åka runt i hela världen och ta alla pistoler och bomber så det inte finns krig mer. För jag vill att alla barn i hela världen ska må bra.”

Citat från en saga skriven av förskoleeleverna Elin, Julia, Zein och Jad på Ringstorps Förskola i Helsingborg.

för detta. Nu mer än någonsin, säger Anette Bergmash.

INTERNATIONALISERING PÅ AGENDAN

Läroplanen för både förskola, grundskola och gymnasium understryker vikten av att barn och elever under sin skoltid ska förberedas för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle. Även inom ramen för arbetet med Agenda 2030 finns delmål som handlar om att främja kulturell mångfald och globalt medborgarskap. Att förbereda och göra det möjligt för barn i förskolan att förstå att de är en del av ett större sammanhang är av stor vikt. Därför efterfrågas nya former för hur detta arbete ska ske i praktiken.

– Inom förskolan står vi inför ett jättearbete med att lyfta in internationalisering och demokratifrågor i våra verksamheter, och vi behöver hitta mer systematiska och vetenskapligt grundade metoder för att hjälpa pedagogerna att genomföra sina uppdrag. Därför är vi spända på att vara med i utvecklingen av detta initiativ, någonting som vi ser behöver vara långsiktigt och få verka över tid, säger Anette Bergmash. ■

Tommy Larsen, rektor,
Stenröd Barnhage

Anette Bergmash, rektor,
Elinebergs förskolor

Ung i Norden – i dag och i framtiden

Under 2023 har Föreningen Norden arbetat med lärare och gymnasieelever i de nordiska länderna för att utforska ungas tankar om trygghet och framtid.

Text: Emelie Dahlström-Ravn och Celia Boltes

NORDEN I SKOLAN

Det pedagogiska materialet som tas fram i projektet kommer att publiceras på plattformen Norden i skolan. Där finns undervisningsmaterial för grundskolan upp till gymnasiet med fokus på språk, samhälle, historia, naturvetenskap, bild och musik. Plattformen har 30 000 registrerade lärare i Norden. Läs mer om Norden i skolan på samtliga nordiska språk på nordeniskolan.org.

Anne Nordby Skarstad, lärare på Horten videregående skole i Norge

Under 2023 inledde Föreningen Norden ett utvecklingsprojekt tillsammans med gymnasielärare och elever från de fem nordiska länderna samt det självstyrande området Färöarna. Initiativet syftar till att stärka elevers kunskap och roll som aktiva medborgare i Norden.

Genom samarbetet med gymnasielärare och elever i Norden arbetar Föreningen Norden med att utforma ett pedagogiskt material som tar avstamp i Nordiska ministerrådets handlingsplan Vision 2030. Utifrån det politiska dokumentet har gymnasieelever i samarbetskolorna i olika delar av Norden arbetat med fyra teman: trygghet i Norden, framtidens mötesplats, framtidens arbete och framtidens natur- och kulturupplevelse. De nordiska gymnasieelevernas perspektiv har samlats in via en digital plattform och i ett senare skede delats mellan de deltagande skolorna. Att lyfta fram olika perspektiv på vad Norden är och kan vara är både ett sätt att synliggöra regionen i undervisningen och att skapa nya möten mellan lärare och elever från de olika länderna.

MÖTESPLATS FÖR DIALOG OCH DEBATT

Anne Nordby Skarstad är lärare på Horten videregående skole i Norge och en av lärarna som deltagit i arbetet. Tillsammans med Föreningen Norden och nordiska lärarkollegor har hon varit med och utvecklat lektionsupplägg kring delaktighet, inkludering och hållbarhet.

– Nordens betydelse och samarbete i Norden har blivit en fråga som flyttats upp på min agenda. Vi har gemensam historia, kultur och språk, och det är viktigt att vi tar hand om dessa enande faktorer så att de kan leva kvar, säger Anne Nordby Skarstad.

På Horten vidaregående skole har eleverna arbetat i grupper och skrivit fram sina idéer och önskemål om hur framtidens Norden ska se ut. Ett av bidragen som skickades in kom från Maryam Therese Ketum, Sunniva Astrup Kaurel, Malin Bernhardsen och Luna Vasstrand Nordås. Tillsammans hade de en idé om att skapa en mötesplats för dialog och debatt mellan människor med olika åsikter och perspektiv.

– I dag finns det inte så många mötesplatser för unga där människor med olika åsikter kan samlas för att prata med varandra. Därför har vi skickat in en idé om en alternativ mötesplats, säger Maryam Therese Ketum.

Gruppen berättar att de inspirerats av en engelsk youtuber på TikTok som bjuder in människor med olika åsikter för att samtala med varandra. De kallar sin fiktiva mötesplats för LeBatten och idén bygger på att skapa ett sammanhang som bygger på gemenskap och förståelse i en inbjudande miljö. Gruppen lyfter tillsammans fram hur viktigt det är att inte bara vara i sin egen bubbla och se saker från ett perspektiv. Att bara höra argument från en ståndpunkt riskerar att skapa både polarisering och extremism, menar de.

– Vi vill skapa en förståelse för

att ens liv går att påverka. Genom LeBatten ska du både kunna få och ge nya perspektiv på en fråga. På så vis kan vi mötas och skapa förståelse för varandra, säger Sunniva Astrup Kaurel.

SKA FORTSÄTTA ENGAGERA SIG

För Anne Nordby Skarstad är det angeläget att skapa förutsättningar för elever att göra sina röster hörda i det nordiska samarbetet. Det vill hon göra genom att vara med och utveckla ett gemensamt pedagogiskt material för gymnasieelever i Norden.

– Med detta arbete kan vi stärka elevernas kunskap och roll som aktiva medborgare, vilket är viktigt för att bevara och stärka demokratin. Det är avgörande för vår framtid att unga kan vara med och påverka, säger Anne Nordby Skarstad. ■

Maryam Therese Ketum, Sunniva Astrup Kaurel och Malin Bernhardsen, elever på Horten videregående skole.

INSKICKAT BIDRAG

LeBatten – En bærekraftig diskusjonsplass

Bærekraftig utvikling handler om å ta verden med inn i en mer bærekraftig fremtid. For å kunne komme seg dit er man nødt til å være åpen for å samarbeide og kommunisere, selv med mennesker med andre synspunkter enn deg.

I dagens samfunn har man ofte en tendens til å låse seg til det man selv mener, uten å ha en anelse om hva den andre siden faktisk mener. Vi ønsker å rive ned disse veggene, og la en åpen lavterskel diskusjonsplass hvor grupper med ulike meninger kan komme inn for en åpen diskusjon.

Hver kveld blir en ny gruppe, med et nytt tema invitert inn. Alle kan melde seg på, helt gratis. Lokalet blir splittet i to, med en linje som går tvers gjennom lokalet. Gjennom en mikrofon blir det lest opp noen kontroversielle meninger og man blir nødt til å velge enten «enig» som er en side av rommet, eller «uenig» som er den andre siden av rommet.

Eksempler på grupper som kunne blitt invitert:

- Gen Z vs. millennias
- Høyreekstremister vs. venstreekstremister
- Klimanekttere vs. klimakjempere
- Gutter vs. jenter

Både før og etter debatten vil vi ha god servering og noen lette, morsomme teambylding aktiviteter for bryte isen og senke spenningen.

Idé från elever på Horten videregående skole.

Att prata om trygghet skapar också en känsla av trygghet

Samtal och möten i Föreningen Nordens lokala föreningar har gett nya idéer och perspektiv på vad trygghet är och kan vara i framtidens Norden.

Text: Emelie Dahlström-Ravn och Celia Boltos

I över hundra år har Föreningen Norden funnits som lokalt förankrad folkrörelse i Sverige med ett engagemang för samhörighet och gemenskap över gränser och generationer i Norden. Förändrade förutsättningar kopplade till digitalisering, social distansering och gränstängningar under pandemin har dock påverkat människors möjligheter att mötas. Det behöver därför utvecklas nya former som får människor att träffas för att tillsammans kanalisera sitt engagemang.

LOKALA SAMTAL ÖVER GRÄNSER

Under 2023 har Föreningen Norden testat nya former för hur medlemmar som är engagerade lokalt kan genomföra konstruktiva samtal om det som rör människors vardag, både i lokalsamhället och i Norden i stort. Arbetet har tagit avstamp i Nordiska ministerrådets handlingsplan Vision 2030 och den övergripande frågan har handlat om trygghet i Norden – i dag och i framtiden.

Ett upplägg i tre steg har legat som grund för att skapa engagerande samtal. Lokalavdelningarna i Boden och Pajala är två olika exempel på hur samtalen har genomförts i en lokal kontext.

ATT NÅ NYA MÅLGRUPPER

Föreningen Norden i Boden har samarbetat med lokalsamhället för att få ihop ett mötestillfälle för människor att samtala om trygghet och sedan skicka in sina tankar via en digital plattform. Den lokala avdelningen i Boden har sedan tidigare kontakt med flera andra föreningar i området och genomförde dessutom mötestillfället som ett samarrangemang med Studieförbundet Vuxenskolan, Stadsbiblioteket och Bodens kommun.

– Trygghet är i sig en väldigt aktuell samhällsfråga. Många människor känner sig otrygga i vardagen. Att samlas, prata om vad som känns tryggt, och vad som inte gör det ger perspektiv. Detta i sig tar bort känslan av otrygghet och gör det mindre farligt, säger Eivy Blomdahl, styrelseordförande i Föreningen Norden i Boden.

Att samlas, träffa nya människor och samtala om frågor som berör är inte alltid så enkelt. Margit Dyrander och Harry Hannu, styrelseledamöter i lokalavdelningen, berättar att det kändes ovant att sitta och prata om vad man tycker är viktigt och ta del av varandras tankar och idéer.

– Vi började med att i mindre grupper diskutera vad trygghet är, och ställde oss

frågor som: är vi tryggare i dag än för femtio år sedan? Hur hade våra förfäder det? Och utifrån det, vad ser vi är viktigt vad gäller trygghet i framtiden? säger Margit Dyrander.

Margit Dyrander menar att det hände någonting i denna process. Det blev ringar på vattnet där en persons tankar födde idéer hos en annan, och diskussionen blev riktigt givande och intressant. Det hela resulterade i flera bidrag till insamlingen om människors tankar om framtiden i Norden.

– I Boden fick vi blodad tand, och vill fortsätta och ses och samtala säger, Eivy Blomdahl, styrelseordförande i Boden. ■

INSKICKAT BIDRAG FÖRENINGEN NORDEN I BODEN

Tillit och sammanhållning

För att behålla tryggheten i Norden behöver vi sträva efter att upprätthålla tilliten till varandra. Våra gemensamma värderingar och synen på medmänskan är en del av den nordiska gemenskapen där vi värnar om yttrandefriheten, demokratin och jämställdheten. Vi har det gemensamma i den nordiska

modellen och solidariteten för varandra. Vi ser allas lika rätt till ett värdigt liv.

Vi tillsammans är starka, står för något stort att sträva mot. Alla har sin plats i våra samhällen. Vi vårdar tilliten till varandra och visar respekten för varandra, vi håller samman och står upp för våra värderingar.

”Vi tillsammans är starka, står för något stort att sträva mot. Alla har sin plats i våra samhällen.”

INSKICKAT BIDRAG FÖRENINGEN NORDEN I PAJALA

Detta längtar vi efter

Här vill man bo

Satsa allt på att få människor att bosätta sig här permanent. Hjälptill med att göra kommunen lockande. Ett stort ansvar ligger på kommunen själv – men det krävs även strukturella förändringar och kanske även inom lagstiftningen; händelser som ligger utom kommunens räckvidd. Vår upplevelse är att både Norge och Finland värdesätter glesbygden på ett annat sätt. Hur har de lyckats? Vad gör de som inte vi gör?

Sjuk- och tandvård, sociala omsorger

Sjuk- och tandvård dras med sina utmaningar. Ibland kan även sociala omsorger som färdtjänst och hemtjänst kräva inblandning från ett par kommuner och även ett grannland. Men allmänheten behöver få information från vård- och omsorgsgivarna om vad som gäller.

Närhetsprincipen

Satsa ordentligt på närproducerat. Underlätta inte för långväga transporter av råvaror och mat. Möjliggör i stället jordbruk i hela landet och värna om småskalighet. Satsa på byggnation av trähus i skogrika trakter, även stora hus.

Kommunpeng

Inför en kommunpeng. Dygnet runt går ett pärlband av tunga fordon lastade med järnmalm 16 mil för att komma till omlastning, för vidare transport. Det innebär att ungefär var femtonde minut passerar en långtradar byn Lovikka och de andra byarna på vägen mellan gruvan i Kaunisvaara och omlastningsstationen i Svappavaara. Allt för att förse världen med järnmalm. Låt de kommuner som genererar stora belopp till statskassan tack vare sina naturtillgångar, få en del av kakan. Så att även kommuner utanför storstadsregioner blir attraktiva kommuner.

Ta glesbygdens villkor på allvar

Vi vill att de förhållanden som råder inom glesbygden ska förstås och tas på allvar. Dessa förhållanden kommer inte att förändras av sig självt. Vi vill tro att det är möjligt med förändring till det bättre.

Texten är ett nedkortat utdrag från Föreningen Norden Pajalas bidrag, författad av Monika Lund, Sören Skogsdal och Ingegerd Mäkinen. Bidraget tillkom efter samtal i föreningens styrelse.

Foto: Mats Engfors/Fotographic

”Trygghet är i sig en väldigt aktuell samhällsfråga. Många människor känner sig otrygga i vardagen.”

Nordiskt nätverk för civilsamhället

Nordic Civ är ett självständigt civilsamhällesnätverk som främjar samverkan mellan civilsamhället, Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Nätverket består av fyrtio civilsamhällesorganisationer från hela Norden.

Text: Sandra Zetterman

Nordic Civ arbetar långsiktigt för att säkerställa att civilsamhället har en stark röst i det nordiska samarbetet och att det strategiska arbetet på nordisk nivå utgår från invånarnas behov. Målsättningen med arbetet är att vara en proaktiv och framåtsträvande aktör där medlemmarna bidrar med sin samlade expertis i utvecklingen av Nordiska ministerrådets arbete.

Föreningen Norden är sedan starten 2021 medlemmar i Nordic Civ. Efter att ha haft en aktiv och drivande roll i nätverket tog föreningen över rollen som

koordinator i maj 2023.

– Vi har högt ställda ambitioner med nätverket Nordic Civ. Det finns stora möjligheter att påverka det nordiska samarbetet och som koordinator kan vi utforma framtidens former för dialog mellan beslutsfattare och invånare i Norden, säger Josefin Carling, generalsekreterare Föreningen Norden.

INSAMLING AV MÅLSÄTTNINGAR
Under 2023 har Föreningen Norden faciliterat arbetet med att samla in

och formulera civilsamhällets inspel på politiska prioriteringar för det nordiska samarbetet fram till 2030. Inspelen innehåller förslag på mål och delmål som behöver uppnås för ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden.

– Om vi ska uppnå den högt ställda visionen om Norden som världens mest hållbara och integrerade region så är det helt avgörande att involvera civilsamhället. Oavsett vilka politiska insatser som genomförs. Civilsamhället är inte bara en remissinstans. Vi besitter kompetenser och erfarenheter inom många olika ämnesområden. Och vi behöver vara med hela vägen från utformningen av visioner och handlingsplaner till genomförandet. Genom nätverket har vi en unik möjlighet att etablera nya former för hur det ska gå till i praktiken, säger Josefin Carling. ■

Tre röster från Nordic Civ

”Nordiska länder kan och måste agera”

Varför är det viktigt att vi samarbetar kring ren skärgård i Norden?

– Vi i Håll skärgården ren rf vill skydda våra finländska vattendrag och jobbar med väldigt konkreta frågor som nedskräpning, eutrofiering och kemikaliserings. Men vad gäller Östersjön, är samarbetet mellan alla Östersjöländer ytterst viktigt. Nordiska länder kan och måste agera och aktivt motarbeta de hot som Östersjön har. Tyvärr är Östersjöns miljöfrågor inte helt enkla och lättlösta, men vi kan inte heller ge upp. Civilsamhällets och föreningarnas roll i Östersjöfrågor är stor, eftersom vi alla kan göra någonting, oberoende av vad huvudfokus i verksamheten är.

Varför är civilsamhället viktigt ur ditt perspektiv?

– Vi kan lyfta upp de frågor som vanliga människor har och berätta hur vi upplever fokusen i politiken. Ensam är det svårare att påverka, men nu har Nordiska ministerrådet gett oss möjlighet att ganska direkt påverka kommande strategier och få vår röst hörd, vilket jag uppskattar jättemycket!

Aija Kaski, verksamhetsledare, Håll skärgården ren rf.

”Lokalt er det lettere å skape konkret endring”

Varför är det viktig at vi samarbetar i Norden inom era frågor?

– Et aktivt samarbeid mellom sivilsamfunnsorganisasjoner i Norden bidrar til at vi kan dele de gode løsningene og lære av hverandres erfaringer. Når vi ser at det er mange mennesker over hele Norden som jobber for å gjøre verden bedre får vi også økt fremtidsro og inspirasjon til å fortsette arbeidet.

Varför är civilsamhället viktigt ur ditt perspektiv?

– Gjennom frivillig aktivitet i lokalsamfunnet finner vi små løsninger på store, globale problemer. På lokalt plan er det lettere å skape konkret endring og inkludere en stor bredde mennesker. Denne modellen gir hverdagsmennesket en aktiv rolle i det grønne skiftet, og dette tror jeg vil resultere i en raskere og mer rettferdig omstilling av samfunnet.

Ingrid Solstrand, vd, Bærekraftige liv.

Foto: Hanne Cathrin Olsen

”Civilsamfund er en forudsætning for et velfungerende demokrati”

Varför är det viktigt att vi samarbetar i Norden inom journalistiken?

– Medielandskabet er under stærkt pres og forandring i Norden. Vi kæmper dagligt med falske nyheder, misinformation og disinformation. Små og store mediehus er også stærkt udfordret økonomisk af tech-gigantene, de ændrede medievaner og nedgang i annoncesalg.

– I Nordisk journalistcenter arbejder vi med stærke nordiske netværk som en kvalitativ modvægt og styrke til at klare disse udfordringer.

Varför är civilsamhället viktigt ur ditt perspektiv?

– Et stærkt civilsamfund er – præcis som de uafhængige medier – en forudsætning for et velfungerende demokrati. Når vi i Nordisk journalistcenter gik med i Nordic Civ, så er det blandt andet fordi vi gerne vil styrke vore kontakter med NGO'ere i hele Norden. Og vi støtter Nordisk ministerråds vision om Norden som verdens mest bæredygtige, grønne region frem mod 2030. Det kan vi gøre gennem Nordic Civ.

John Frølich Nielsen, direktør, Nordisk journalistcenter.

Med ny energi för starkare samarbete

Innan Karen Ellemann blev generalsekreterare för Nordiska ministerrådet arbetade hon som politiker i Danmark i 15 år. Det nordiska har löpt som en röd tråd genom karriären.

Text: Sandra Zetterman

Karen Ellemann

Karen Ellemann är sedan 1 januari 2023 generalsekreterare för Nordiska ministerrådet. Hon har varit minister för nordiskt samarbete, minister för fiskeri och jämställdhet, social- och inrikesminister samt miljöminister. Hon har även varit ordförande för Föreningen Norden Danmark. Hon är känd för sitt engagemang i frågor som rör jämställdhet och ekonomisk utveckling.

Foto: Mathilde Schmidt/norden.org

Karen Ellemann,
generalsekreterare,
Nordiska ministerrådet

I början av året tillträdde Karen Ellemann som ny generalsekreterare för Nordiska ministerrådet. Sekretariatet ligger i Köpenhamn, men ministerrådets institutioner är utspridda i hela Norden och i de baltiska länderna – och som generalsekreterare är hon högsta chef för de 130 medarbetarna.

– Jag ser oss som en koncern, men också som en väldigt stark och viktig muskel för att säkra ett starkt och betydelsefullt nordiskt samarbete.

Även om politiken och arbetet på Nordiska ministerrådets kansli har många skärningspunkter är det två helt olika sätt att arbeta på, menar Karen Ellemann. Erfarenheterna från civilsamhället och uppdraget som folkvald politiker hjälper dock till.

– Det är viktigt att förstå alla olika aktörer som vill något med det nordiska samarbetet. Förstå drivkraften, engagemanget och känslorna i att något känns viktigt.

STARKA TILLSAMMANS

Statsministrarna i det nordiska samarbetet har kommit överens om visionen att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region 2030.

– Vi utvecklar initiativ och projekt till våra regeringar och våra befolk-

ningar. Det är ett jättestort ansvar och ett jättestort uppdrag och det löser sig bara om vi jobbar tillsammans.

Hon lyfter miljömärkningen Svanen som de nordiska länderna har gemensamt som ett konkret exempel.

– Svanen är något som betyder något för dig och mig som privatpersoner när vi köper mat, kläder eller hotellövernattningar.

VAR NYFIKNA PÅ VARANDRA

Karen Ellemann har stark tilltro till demokratin i Norden, men det finns röster som hon tycker borde höras mer.

– Jag tror att vi ska vara väldigt uppmärksamma på röster från minoriteter. Och då menar jag minoriteter i bred uppfattning. Det kan vara röster från ursprungsbefolkningar, minoritetsspråk, dialekter och områden. Det kan också vara röster från minoriteter i förhållande till nationalitet eller religiös uppfattning.

– Mångfalden i våra olika länder är jättestor, och det är viktigt att vara i dialog och intressera sig för ”hur ser din karta över världen ut – och hur ser min ut”. Du är svensk och jag är dansk, men vi bor i Norden. Att vara nyfikna på varandra och ge varandra respekt och intresse, det tycker jag är viktigt. ■

Foto: Mathilde Schmidt/norden.org

Karen Ellemann om ...

... demokrati och att komma överens

– Det är alltid svårt att i ett internationellt samarbete komma överens. Och vi har ju en grundläggande konsensusmodell inom det nordiska samarbetet. Är det svårt? Nej, men det tar tid. Demokrati tar tid.

... vikten av utbyte mellan politik och civilsamhälle

– Respekten för, och betydelsen av, starka civilsamhällen kan inte understrykas nog. Det är hela förutsättningen för att våra samhällsmodeller fungerar och utvecklas. Det är en del av vårt grundläggande liv, vår livsstil.

Starkt stöd för nordiskt samarbete

Det nordiska samarbetet har ett starkt folkligt stöd men stödet är mindre bland unga. Det visar Föreningen Nordens årliga undersökning Nordenbarometern.

Text: Sandra Zetterman

Nordenbarometern 2023 visar att hela 90 procent tycker att det behövs mer samarbete inom Norden för att klara framtida utmaningar. Undersökningen, som genomförts av Kantar Public på uppdrag av Föreningen Norden Sverige, visar dock att det finns skillnader mellan olika åldersgrupper. Yngre är inte lika positiva till ett ökat nordiskt samarbete som äldre är.

I åldern 65–79 år instämmer 69 procent helt i påståendet att det behövs mer nordiskt samarbete för att möta framtida utmaningar. Det odelade stödet för ökat nordiskt samarbete faller med åldern. Från 55 procent bland 50–64-åringar till 45 procent i åldersgruppen 30–49 år och 35 procent bland 18–29-åringar.

FLER BEHÖVER INKLUDERAS

Josefin Carling, generalsekreterare för Föreningen Norden Sverige, är glad över att många har en positiv inställning till mer nordiskt samarbete. Samtidigt ser hon att det krävs insatser för att inkludera fler grupper.

– Vi är övertygade om att ett ökat nordiskt samarbete är avgörande för att klara framtida utmaningar. Men vi behöver öppna upp och ge utrymme för unga att påverka och utveckla samarbetet. Det behöver finnas forum där unga kan utforska vad nordiskt samarbete och nordiska

värderingar ska vara för dem, säger Josefin Carling.

AVSTÅNDET BEHÖVER MINSKA

Årets Nordenbarometer visar att 8 av 10 svenskar anser att de i ganska eller mycket liten utsträckning kan påverka samhällsutvecklingen mellan de allmänna valen. Endast 1 procent svarar att de kan påverka samhällsutvecklingen i mycket stor utsträckning. Siffrorna ligger stabilt på samma nivå som i Nordenbarometern 2022.

– Att så många människor upplever att de inte kan påverka samhällsutvecklingen är allvarligt. Siffrorna stärker oss i övertygelsen om hur viktigt det är att jobba med att underlätta dialog mellan beslutsfattare och invånare. Politiken behöver samarbeta med fler aktörer och fler människor behöver kunna komma till tals, säger Josefin Carling.

Ett konkret exempel på hur det går att minska avståndet mellan politik och invånare i Norden är det nordiska civilsamhällesnätverket Nordic Civ.

– Genom vår roll som koordinator i Nordic Civ finns en stor potential för oss att utveckla nya former för dialoger mellan politiken och civilsamhället, och i längden invånarna i Norden. Därför är det glädjande att man från politikens håll har tagit initiativ till det här nätverket och fortsätter se vikten av det, säger Josefin Carling. ■

”Genom vår roll som koordinator i Nordic Civ finns en stor potential för oss att utveckla nya former för dialoger mellan politiken och civilsamhället.”

Om undersökningen

Undersökningen har genomförts av Kantar Public på uppdrag av Föreningen Norden. Den bygger på 1 048 intervjuer med den svenska allmänheten i den slumpmässigt rekryterade Sifopanelen. Datainsamlingen genomfördes 25–27 augusti 2023. Totalsumman är 100 procent på decimalnivå i samtliga diagram och tabeller. Då siffrorna anges i heltal blir totalsumman inte alltid 100 procent vid avrundning.

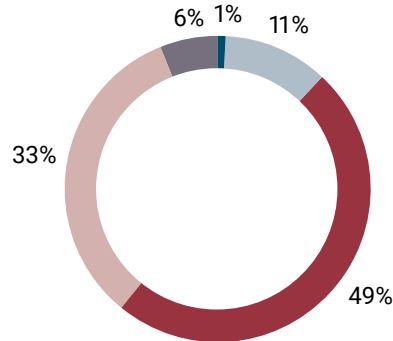
Foto: Magnus Sandberg

Josefin Carling,
generalsekreterare
Föreningen Norden

Möjlighet att påverka

I vilken utsträckning upplever du att du kan påverka samhällsutvecklingen i Sverige mellan de allmänna valen?

- I mycket stor utsträckning
- I ganska stor utsträckning
- I ganska liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning
- Tveksam, vet ej

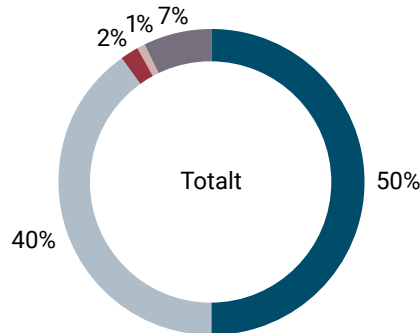

”Hela 90 procent tycker att det behövs mer samarbete inom Norden för att klara framtida utmaningar.”

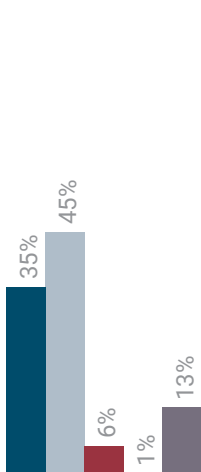
Mer samarbete

Det behövs mer nordiskt samarbete för att möta framtida utmaningar.

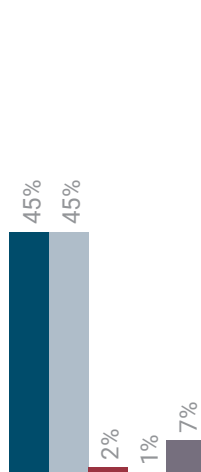
- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Instämmer delvis inte
- Instämmer inte alls
- Tveksam, vet ej

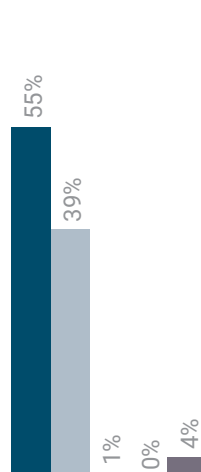
18–29 år

30–49 år

50–64 år

65–79 år

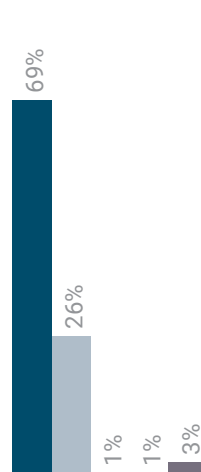

Foto: Fredrik Posse, Unsplash

Ministrarnas kommentar på Nordenbarometern

Föreningen Norden har bett **Jessika Roswall, Nordenminister i Sverige** och **Guðmundur Ingi Guðbrandsson, Nordenminister på Island**, att kommentera undersökningen.

Enligt Nordenbarometern har det nordiska samarbetet ett starkt folkligt stöd. Men unga är inte lika positiva som äldre. Hur ser vi till att det nordiska samarbetet är en angelägenhet för alla, oavsett ålder?

Jessika Roswall, Nordenminister, Sverige:

– Jag tror att unga i dag främst är intresserade av att se resultat. Det finns inga genvägar. Vi behöver riva fler gränshinder och göra det enklare för människor att jobba och röra sig över gränserna. Det är också viktigt att göra det mer attraktivt för studenter att plugga i ett annat nordiskt land. Då kan fler tidigt uppleva värdet av ett välintegrerat Norden.

Guðmundur Ingi Guðbrandsson, Nordenminister, Island:

– Om det nordiska samarbetet ska betyda något för varje åldersgrupp måste det ta hänsyn till varje grupps intresse och behov. Det är också viktigt att människor i de nordiska länderna vet vad vårt samarbete går ut på och vad det har att erbjuda. Det är en angelägen uppgift för alla som arbetar inom den nordiska samarbetsfamiljen, för våra institutioner och civilsamhället.

Foto: Ninni Andersson

Jessika Roswall,
Nordenminister, Sverige

Foto: Bragi Thor-Josefsson

Guðmundur Ingi Guðbrandsson,
Nordenminister, Island

Ta vara på Nordens kollektiva innovationskraft

Det nordiska samarbetet behöver rustas för att möta framtiden. Med utgångspunkt från arbetet med årets upplaga av Nordperspektiv har Föreningen Norden tre rekommendationer till Nordiska ministerrådet och andra beslutsfattare i Norden.

Med sju år kvar till år 2030 är kraven höga på att nå såväl FN:s hållbarhetsmål som Vision 2030, med Norden som världens mest hållbara och integrerade region. Under sommaren har vi i Norden upplevt både extremväder och ett fortsatt osäkert säkerhetsläge. Samtiden präglas av komplexa, gränsöverskridande samhällsutmaningar, som kräver långsiktiga, inkluderande och hållbara lösningar.

Ingen aktör kan på egen hand leverera lösningarna. För att närma oss visionen behöver vi arbeta på nya sätt och skapa förutsättningar för fler att bidra i arbetet. Det krävs samarbete både över landsgränser och över sektorer. Alla vi i Norden – beslutsfattare, civilsamhälle, myndigheter, kommuner, regioner, akademi, näringsliv och enskilda invånare – kan tillsammans bidra.

Det finns många goda exempel på fungerande samarbeten och initiativ runt om i Norden, men det krävs riktade insatser för att ta tillvara potential, kompetens och innovationskraft och involvera fler på ett långsiktigt hållbart och strukturerat sätt. Vi måste investera i människors och organi-

sationers förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen.

CIVILSAMHÄLLET KLIVER FRAM

De nordiska samarbetsministrarna har tydligt uttryckt en önskan och ett behov av att inkludera civilsamhället i det nordiska samarbetet. Genom att tillsätta och finansiera civilsamhällesnätverket Nordic Civ är ambitionen att förbättra dialogen mellan invånare och beslutsfattare, öka förståelsen för invånarnas behov samt öka idégenereringen för stärkt samhörighet och fördjupat samarbete i Norden.

I huvudsak handlar det om att aktivera och öka människors engagemang för samhällsutvecklingen i Norden. Som koordinator i nätverket har Föreningen Norden höga ambitioner och ser fram emot möjligheten att utveckla nya arbetssätt tillsammans med de nordiska institutionerna.

FLER BEHÖVER VARA MED

Vi tar vårt uppdrag på allvar och är övertygade om att det krävs nya metoder för samarbete där samtliga sektorer involveras i framtagandet av

2030

För att nå Vision 2030 behövs konkreta initiativ och en långsiktig investering i människors och organisationers förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen.

Foto: Johannes Jansson/norden.org

nyskapande, handlingskraftiga och långsiktiga lösningar för Norden.

Norden som region är inte bara viktig för oss som bor här. Det är också en föregångsregion som inspirerar och agerar förebild för andra delar av världen. Tiden är mogen för att vi tillsammans ska kliva fram och agera på nya sätt. Låt oss göra det genom modig, innovativ handling. ■

Föreningen Nordens rekommendationer

1 Långsiktiga forum för dialog och samarbete

Etablera långsiktiga och kontinuerliga forum för att över tid säkerställa dialog och samarbete mellan Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, civilsamhället, akademien och näringslivet. Särskilt när det gäller att utveckla och upprätthålla ett hållbart och integrerat Norden. Tillsätt de resurser som krävs för att upprätthålla strukturerna och arbetet över tid.

2 Tvärssektoriella arbetsgrupper som testar nya arbetssätt

Initiera tvärssektoriella arbetsgrupper som över tid arbetar fokuserat med att utforma lösningar för konkreta samhällsutmaningar i Norden. Forskning och verksamhetsnära aktörer bör mötas och dela perspektiv på frågeställningar för att förstå varandra bättre.

3 Ta vara på Nordens kollektiva innovationskraft

Avsätt resurser i den nordiska samarbetsbudgeten till förmån för att främja spridning och lärande om framgångsrika initiativ, metoder och arbetssätt som på nya och handlingskraftiga sätt tar sig an befintliga samhällsutmaningar i Norden.

Arbetsätt för framtidens Norden

Tre åtaganden från Föreningen Norden

1 **Pedagogiskt material för förskolor i Norden**
Arbeta för att utveckla pedagogiskt material för förskoleverksamheter i Norden. Materialet ska stötta pedagoger i att arbeta med demokrati- och framtidsfrågor i förskolor samt skapa förutsättningar för att dokumentera arbetet.

2 **Metoder för gränsöverskridande möten**
Genomföra sektorsöverskridande mötesprogram med syfte att bredda perspektiven på framtidsfrågor i Norden. Mötesprogrammen ska främja dialogen mellan människor och beslutsfattare i Norden.

3 **Idélabb med Nordic Civ**
Genomföra ett idélabb med det nordiska civilsamhällsnätverket Nordic Civ. Idélabbet syftar till att identifiera vilka framtidsfrågor som nätverket vill driva tillsammans samt vilka experter och samhällsaktörer som bör involveras i arbetet.

Föreningen Norden tar initiativ för att utveckla målgruppsanpassade verktyg som stimulerar arbetet med framtids- och demokratifrågor.

Föreningen Norden har som ambition att utveckla metoder för hur människor i Norden kan mötas, föra dialog och samarbeta på nya sätt. I Nordperspektiv 2022 åtog vi i Föreningen Norden oss att genomföra två idélabb med unga för att få fördjupad förståelse för behov och utvecklingsområden gällande ungas delaktighet och mobilitet i Norden. Vi genomförde idélabben i Haparanda och Helsingfors och involverade studieförbundet, Arbetsförmedlingen, folkhögskolor och civilsamhällsorganisationer. Baserat på insikterna från de två idélabben har Föreningen Norden utvecklat konceptet Nordic Design Camp, ett samarbetsforum i lägerformat

med ungas kompetens och framtidsblick i fokus. Under lägret kommer design användas som verktyg för att skapa möten över olika gränser – som nationsgränser, sektorsgränser, generationer och vetenskapliga discipliner.

TRE ÅTAGANDE FÖR FÖRENINGEN NORDEN

I arbetet med årets tema, Trygghet i Norden – i dag och i framtiden, har Föreningen Norden identifierat tre konkreta utvecklingsspår för arbetet framåt. Samtliga spår handlar om att utveckla målgruppsanpassade metoder och former för att involvera fler i utvecklingen av framtidens Norden. ■

”I arbetet med årets tema Trygghet i Norden – i dag och i framtiden har Föreningen Norden identifierat tre konkreta utvecklingsspår för arbetet framåt.”

Produktion

Föreningen Norden

Projektledare: Emelie Dahlström-Ravn
Projektmedarbetare: Celia Boltes,
Sandra Zetterman och Sara Razi Ullah

Birdh

Projektledare: Johan Abrahamsson
Redaktör: Julia Lindström

25AH

Creative director: Fredrik Remnefalk
Designer: Joakim Eriksson

Skribenter

Emelie Dahlström-Ravn
Celia Boltes
Josefin Carlring
Sandra Zetterman
Julia Lindström
Amanda Svanberg
Lovisa Olai

Tryckt av Åtta45.

Omslagsfoto: Matilda Holmqvist, Johnér

Publikationen är finansierad av Föreningen Norden
Sverige med bidrag av Utrikesdepartementet och
Nordiska ministerrådet.

Tack!

Föreningen Norden Åland
Nätverket Bärkraft Ax
Voksenåsen
Kulturhuset Väven Umeå
Nordens Hus Färöarna
Letterstedtska föreningen
Nordisk Förskola
Nordisk Kulturkontakt
Alexander Dahlström-Horváth
Sanne Ahlqvist Boltes

Om Föreningen Norden

Föreningen Norden är en demokratisk, parti-
politiskt och religiöst obunden ideell organisation
som sedan 1919 arbetar för att främja och stärka
samarbete och samhörighet i Norden och med
dess omvärld. Vi skapar möten och möjliggör
dialog och samarbeten mellan människor och
över gränser. Året om och i hela Norden, vår
verksamhet är öppen för alla.

Läs gärna mer på norden.se eller kontakta oss
på info@norden.se.

Ett öppet, demokratiskt,
samverkande och
hållbart Norden som
utvecklas för framtiden
– av oss tillsammans.

Nordperspektiv 2024
Vill du veta mer?